

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – «Магістр»

**на тему: Теоретико-методологічні та практичні аспекти обліку,
оподаткування та аудит розрахунків за виплатами працівникам**

Виконала:

Дзярик Анна Сергіївна
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Гордієнко Микола Іванович
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Журбенко Наталія Михайлівна
начальник планово-фінансового відділу
Сумського національного аграрного університету

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Економіки і менеджменту

Кафедра

Обліку і оподаткування

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

« 21 » _____ вересня _____

Затверджую:

М.І. Гордієнко

2021 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Дзярик Анни Сергіївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Теоретико-методологічні та практичні аспекти обліку, оподаткування та аудит розрахунків за виплатами працівникам

2. База практичного дослідження:

ТОВ «ЕЛЛТА» м. Суми

керівник роботи **Гордієнко Микола Іванович, к.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

28.10. 2022 р. № 1900-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 22 грудня 2022 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична податкова звітність, законодавчо - нормативні акти з питань обліку, оподаткування, аудиту розрахунків за виплатами, монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного стану та вдосконалення обліку, оподаткування та контролю розрахунків за виплатами працівникам

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити теоретико-методичні та практичні основи обліку, аудиту та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам;

вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;

зробити підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

провести аналіз фінансової економічної діяльності об'єкта дослідження;

оцінити стан обліку, оподаткування та контролю розрахунків з працівниками;

надати пропозиції щодо вдосконалення обліку, контролю і оподаткування розрахунків, в тому числі з використанням цифрових технологій;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

«21» вересня 2021 р.**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	вересень 2021 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	жовтень - грудень 2021 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	січень-липень 2022 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2022 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	листопад 2022 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	грудень 2022 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	01-08 грудня 2022 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	09-15 грудня 2022 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедру, деканат	16 грудня 2022 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	16-25 грудня 2022 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	26 грудня 2022 р.	

Здобувач вищої освіти за
другим (магістерським) рівнемДзярик А.С.

Керівник роботи

Гордієнко М.І.

Перевірку на автентичність проведено.

Баранік Н.М.

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

Гарант освітньої програми

Назаренко І.М.

Декан факультету економіки і менеджменту

Лищенко М.О.

АНОТАЦІЯ

Дзярик А.С. Теоретико-методологічні та практичні аспекти обліку, оподаткування та аудит розрахунків за виплатами працівникам.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», СНАУ, Суми. 2022. – Рукопис.

В роботі розглянуто теоретико-методологічні та практичні аспекти організації обліку, оподаткування та аудит розрахунків за виплатами працівникам на прикладі ТОВ «ЕЛЛТА», м. Суми. Проведений аналіз останніх досліджень та публікацій дозволив виявити основні недоліки з теми дослідження та дозволив сформулювати відповідні пропозиції щодо їх вирішення.

Зокрема визначено роль праці та її оплати, як об'єкта обліку та економічної категорії. Окреслено важливість цифровізації обліку, але при цьому ми не виключаємо важливість процедур бухгалтерського обліку та не відкидаємо ролі бухгалтера. В роботі проведено ґрунтовний аналіз фінансово-економічної діяльності об'єкта дослідження, визначено його роль та місце на ринку послуг, здійснено оцінку стану обліку та внутрішнього контролю в товаристві та запропоновано ряд конкретних заходів щодо його підвищення та ефективності.

Оскільки податки були і залишаються основним джерелом доходів на всіх рівнях. В зв'язку з цим протязі тривалого періоду часу, основні дискусії науковців пов'язані із визначенням механізму оподаткування доходів фізичних осіб. Тому ми вважаємо за доцільне, замість податкової соціальної пільги для фізичних осіб запровадити прогресивні ставки податку; неоподатковуваний мінімум доходів громадян доцільно давно було трансформувати до рівня країн Європейського Союзу, тощо. Замість трьох існуючих податків ввести єдину ставку податку в розмірі 20%, що дозволить оптимізувати податкові платежі, розвантажити роботодавців від податкового тягара, вивести заробітну плату з тіні.

Ключові слова: розрахунки за виплатами, заробітна плата, дохід, податки, внутрішній аудит, цифровізація.

SUMMARY

Dziaryk A.S. Theoretical, methodological and practical aspects of accounting, taxation and auditing of payments to employees.

Qualification work on specialty 071 «Accounting and taxation», SNAU, Sumy. 2022. - Manuscript.

The work examines the theoretical, methodological and practical aspects of the organization of accounting, taxation and audit of payments to employees on the example of «ELLTA» LLC, Sumy. The analysis of the latest research and publications made it possible to identify the main shortcomings of the research topic and made it possible to formulate appropriate proposals for their solution.

In particular, the role of labor and its payment as an object of accounting and an economic category is defined. The importance of digitalization of accounting is outlined, but we do not exclude the importance of accounting procedures and do not reject the role of the accountant. In the work, a thorough analysis of the financial and economic activity of the research object was carried out, its role and place in the service market was determined, the state of accounting and internal control in the company was assessed, and a number of specific measures were proposed for its improvement and efficiency.

Since taxes were and remain the main source of income at all levels. In this regard, over a long period of time, the main discussions of scientists are related to the definition of the mechanism of taxation of the income of individuals. Therefore, we consider it expedient to introduce progressive tax rates instead of tax social benefits for individuals; it was expedient to transform the tax-free minimum income of citizens to the level of the countries of the European Union a long time ago. Instead of the three existing taxes, introduce a single tax rate of 20%, which will allow optimizing tax payments, relieve employers from the tax burden, and bring wages out of the shadows.

Keywords: payment calculations, wages, income, taxes, internal audit, digitalization.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ	10
1.1 Праця та винагорода за працю , як економічна категорія та об'єкти обліку	10
1.2 Нормативно-інформаційне забезпечення обліку, аудиту та оподаткування розрахунків за виплатами	13
1.3 Актуальні питання обліку, контролю та оподаткування операцій за розрахунками з працівниками підприємства	15
РОЗДІЛ 2 СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО- КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ ПІДПРИЄМСТВА	21
2.1 Аналіз фінансово-економічної діяльності об'єкта дослідження	21
2.2 Оцінка стану обліку та контролю розрахунків з працівниками	37
2.3 Напрями вдосконалення організації обліку та контролю розрахунків	43
РОЗДІЛ 3 ОПОДАТКУВАННЯ ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА	48
3.1 Елементи податків та інформаційно-документальне забезпечення оподаткування	48
3.2 Організація і методика оподаткування об'єкта облікового спостереження	53
3.3 Вдосконалення обліку та оподаткування в умовах застосування цифрових технологій	57
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	84

ВСТУП

Необхідною та істотною частиною діяльності будь-якого підприємства чи організації є облік та контроль розрахунків за виплатами працівникам, які є основним джерелом доходів працівників підприємства. Якісний облік розрахунків за виплатами працівникам та організаційно-методичні засади його удосконалення відіграють важливу роль для визначення продуктивності праці, виконання суб'єктом господарювання взятих соціальних функцій та інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень. Дані розрахунки сприяють здійсненню контролю за ефективністю використання трудових ресурсів у процесі здійснення господарської діяльності і використовуються як найбільш дієвий інструмент управління ефективною діяльністю підприємства.

У своїх працях до проблеми оплати праці звертались багато вчених, зокрема: Самусевич В.Я. [29] , Яроцька Т.Р. [36], Дутова Н.В. [5], Орехова А.І. [17] , Угрин В. [33], Podolianchuk O.A. [38], Попова В.Д. [27], Гуцаленко Л.В. [2], Цал-Цалко Ю.С. [34], Шепелюк В. А. [35], Максимчук І. А. [12], Івахненко С. В. [7], Меліхова Т. О. [13] та інші. Вони вивчали різні аспекти цього питання, а саме: теоретичні аспекти стану обліку заробітної плати, методологію обліку праці, шляхи вдосконалення системи оплати праці, нормативно-правове регулювання обліку оплати праці тощо. Проте, незважаючи на численну кількість наукових праць, слід відзначити наявні дискусійні питання щодо обліку оплати праці, які потребують вирішення у вітчизняній обліковій системі.

Сьогодні існує нагальна потреба виявлення та вирішення основних проблем, пов'язаних з організацією обліку заробітної плати, враховуючи сучасний стан економіки України та зростання продуктивності праці на вітчизняних підприємствах. Це обумовлено постійними змінами правової та організаційно-методичної бази обліку, які вимагають від облікових працівників своєчасного здійснення уточнень як у порядку обліку, так і при відображенні інформації про заробітну плату у звітності суб'єкта господарювання.

Облікове забезпечення процесу прийняття управлінських рішень є складовим елементом інформаційного забезпечення управління досліджуваним об'єктом. За сутністю та змістом облікове забезпечення повинно характеризуватися масивом релевантних даних, які використовуються в процесі прийняття низки рішень. Тому в першу чергу слід охарактеризувати актуальні рішення сфери розрахунків за виплатами працівникам, підвищення продуктивності праці, виконання суб'єктом господарювання взятих соціальних функцій тощо. Дослідження проблематики облікового забезпечення розрахунків за виплатами працівникам зокрема та управління трудовими ресурсами в цілому слід здійснювати в наступній послідовності: 1) ідентифікація управлінських рішень щодо управління людським та інтелектуальним капіталом; 2) визначення сукупності та повноти інформаційного забезпечення управління досліджуваним об'єктом; 3) з'ясування прийнятності нинішньої системи обліку відносно забезпечення управлінського персоналу необхідною інформацією; 4) ідентифікація проблем функціонування підсистеми обліку розрахунків за виплатами працівникам; 5) наведення прийнятних пропозицій щодо покращення облікового відображення розрахунків за виплатами працівникам.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету за темою «Теоретико - методологічні та практичні аспекти організації обліку і оподаткування на підприємствах аграрного сектору економіки» державний реєстраційний номер 0119U102486.

Мета та завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження та подальший розвиток теоретико-методологічних засад та практичних напрацювань щодо обліку, оподаткування та аудиту розрахунків за виплатами працівникам.

Для досягнення поставленої мети були поставлені наступні завдання: визначити понятійну сутність та дослідити дебіторську заборгованість, як об'єкт обліку та економічну категорію; дослідити й обґрунтувати інформаційне та законодавчо-нормативне забезпечення обліку та аудиту довгострокової

дебіторської заборгованості; виокремити актуальні питання обліку та аудиту розрахунків з дебіторами та шляхи їх вирішення; здійснити діагностику фінансово-економічної діяльності об'єкта дослідження; провести оцінку стану обліку довгострокової дебіторської заборгованості та виявити недоліки; розробити конкретні пропозиції по вдосконаленню організації обліку довгострокової дебіторської заборгованості; дослідити організаційно-методичні аспекти функціонування служби внутрішнього аудиту; визначити місце і роль аналітичних процедур при здійсненні внутрішнього аудиту; здійснити оцінку ефективності заходів контролю.

Об'єктом дослідження визначено процеси обліку, оподаткування та аудиту у ТОВ «ЕЛЛТА» м. Суми.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та практичні аспекти обліку, оподаткування та аудит розрахунків за виплатами працівникам.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження послужили системно-структурний метод, який дозволив узагальнити класифікацію виплат працівникам, гносеологічний метод застосовано для уточнення та поглиблення змісту понять і категорій, загальнонаукові методи пізнання застосовано під час діагностики фінансово-економічної діяльності об'єкта дослідження, тощо.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених, законодавчо-нормативна база, статистичні дані Державної служби статистики України, звітність суб'єкта господарювання, власні дослідження автора.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в подальшому розвитку та розробці практичних рекомендацій з удосконалення обліку, оподаткування та внутрішнього аудиту, як безпосередньо для товариства з обмеженою відповідальністю «ЕЛЛТА» об'єкта дослідження, так і для інших підприємств аналогічного напрямку діяльності.

Практичне значення одержаних результатів. Основні розробки з удосконалення обліку, оподаткування та внутрішнього аудиту розрахунків за

виплатами працівникам прийняті до розгляду та майбутнього впровадження об'єктом дослідження.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. У процесі виконання наукового дослідження результати доповідалися і отримали схвалення на двох Всеукраїнських науково-практичних конференціях (м. Херсон – 2021р., м. Одеса - 2022 р.), окремі напрацювання автора опубліковані у фаховому вітчизняному журналі категорії «Б».

Структура і зміст кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основної частини кваліфікаційної роботи становить 84 сторінки друкованого тексту. У роботі наведено 14 таблиць, 16 рисунків та 4 додатки. Робота містить список використаних джерел, який налічує 40 найменувань на 6 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ

1.1 Праця та винагорода за працю , як економічна категорія та об'єкти обліку

У загальній сумі доходів населення найбільшу питому вагу займає саме оплата праці (заробітна плата, винагороди працівникам). Ця категорія доходів є дохід, який працівник отримує від роботодавця в обмін на свою працю. Облік і контроль праці та розрахунків за виплатами працівникам повинні забезпечити оперативний контроль за кількістю та якістю праці працівників, за використанням коштів, що включаються до фонду заробітної плати економічного суб'єкта, а також виплат соціального характеру.

Завдання обліку оплати праці полягають, перш за все, у тому, щоб створювати економічно обґрунтовану та достовірну інформацію про працю та її оплату, проводити точну та своєчасну оплату праці працівників організації, стежити за правильністю відображення операцій, пов'язаних з нарахуванням та виплатою заробітної плати, за ефективністю застосовуваних форм стимулювання праці, що сприятиме своєчасному виявленню резервів подальшого зростання продуктивності праці.

Заробіток є важливим з точки зору працівників і являє собою міру їхньої купівельної спроможності та наближення рівня їхнього життя, тоді як вартість робочої сили дає оцінку витрат роботодавців на працевлаштування своєї робочої сили. Показник доповнює вартість робочої сили, оскільки він відображає два основні аспекти існуючих показників доходу, пов'язаних із зайнятістю: заробіток має на меті вимірювати дохід працівників, тоді як витрати на робочу силу показують витрати, понесені роботодавцями для їх працевлаштування.

Праця - це кількість фізичних, розумових і соціальних зусиль, які використовуються для виробництва товарів і послуг в економіці. Праця - це кількість працівників в економіці та зусилля, які вони докладають для виробництва товарів і послуг.

Працю можна класифікувати різними способами. По-перше, за рівнем кваліфікації. Найелементарнішою є некваліфікована праця, яка не вимагає навчання. Хоча зазвичай це ручна праця, як-от сільськогосподарських робітників, це також може бути обслуговуюча робота, як-от робота персоналу. Наступний тип - напівкваліфікована праця, яка може вимагати певної освіти або навчання. Прикладом є робочі місця на виробництві.

Працю також можна класифікувати за характером відносин з роботодавцем. Більшість працівників є найманими працівниками. Це означає, що вони перебувають під наглядом керівництва. Вони також отримують встановлену щотижневу або раз на два тижні зарплату і часто отримують переваги. Контрактна праця – це коли в контракті вказується робота, яка має бути виконана. Працівник повинен визначити, як це буде зроблено. Сума, що виплачується, є винагородою або встановленою платою за роботу. Допомоги не виплачуються. В обмін на свою працю робітники отримують заробітну плату, щоб купувати товари та послуги, які вони самі не виробляють. Ті, хто не має бажаних навичок або здібностей, часто навіть не отримують прожиткового мінімуму. Багато країн мають мінімальну заробітну плату, щоб гарантувати, що їхні працівники заробляють достатньо, щоб покрити витрати на життя. Праця є одним із чотирьох факторів виробництва, які стимулюють пропозицію. Інші три:

- = Земля: це скорочення для природних ресурсів або сировини в економіці.
- = Капітал: це аббревіатура капітальних товарів, таких як машини, обладнання та хімікати, які використовуються у виробництві.
- = Підприємливість: це бажання отримувати прибуток від інновацій.

У ринковій економіці компанії використовують ці компоненти пропозиції для задоволення споживчого попиту. Економіка працює найефективніше, коли всі

учасники працюють на роботі, де використовують свої найкращі навички. Це також допомагає, коли їм платять відповідно до вартості виконаної роботи.

Постійне прагнення знайти найкращу відповідність між навичками, роботами та оплатою підтримує пропозицію робочої сили дуже динамічною. З цієї причини завжди існує певний рівень природного безробіття. Наприклад, фрикційне безробіття дозволяє працівникам вільно кинути роботу в пошуках кращої.

Праця вимірюється робочою силою або резервом робочої сили. Щоб вважатися частиною робочої сили, ви повинні бути готові працювати за наймом, мати бажання працювати та шукати роботу. Розмір робочої сили залежить не лише від кількості людей, які досягли потрібного віку, але й від того, наскільки вони відчувають, що зможуть отримати роботу. Це кількість зайнятих у країні плюс безробітні.

Вартість робочої сили – це заробітна плата, що виплачується працівникам, а також відповідні податки та пільги. Термін також може стосуватися певного періоду часу або роботи (якщо роботодавець використовує систему калькуляції вартості роботи для відстеження витрат). Вартість праці можна підрозділити на вартість праці, пов'язану з виробництвом товарів (відому як вартість прямої праці), і вартість праці, пов'язану з усіма іншими видами діяльності (відому як вартість непрямой праці).

Корисно розуміти вартість робочої сили з ряду причин, включаючи такі моменти:

- Управління витратами. Якщо необхідно провести звільнення, корисно знати, які витрати на оплату праці будуть ліквідовані в результаті звільнення працівника.
- Аутсорсинг. Керівництво має розуміти свої витрати на оплату праці, перш ніж передати будь-яку діяльність постачальнику, щоб оцінити переглянуту структуру витрат бізнесу.
- Перерахування вартості. У деяких ситуаціях вартість праці можна зменшити, переклавши витрати безпосередньо на клієнтів. Наприклад, чайові

заохочуються в індустрії гостинності, що дозволяє роботодавцям підтримувати низькі витрати на робочу силу.

1.2 Нормативно-інформаційне забезпечення обліку, аудиту та оподаткування розрахунків за виплатами

Більшість підприємців навряд створюють власний бізнес з метою витратити свій час на обробку заробітної плати. Ймовірно, краще зосередитись на тому, щоб продукти чи послуги були конкурентоспроможними, а клієнти задоволені. Однак управління заробітною платою є критичним аспектом ведення будь-якого бізнесу із залученням праці найманих працівників, і це може викликати широкий спектр проблем. Важливо зробити це правильно, оскільки неправильна або несвоєчасна оплата праці співробітникам може серйозно зашкодити моральному духу персоналу, а недотримання податкового або трудового законодавства може призвести до значних штрафів. У Законі України «Про оплату праці» зазначається, що заробітна плата – це винагорода, виражена, як правило, грошовим чином, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу відповідно до трудового договору. А її розмір, як правило, залежить від складності та умов виконуваної роботи, кваліфікації працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [10]. Заробітна плата – це показник, який безпосередньо залежить від ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та продуктивності праці.

В даний час актуальними залишаються питання узгодження принципів регулювання бухгалтерського обліку та норм трудового законодавства, що стосуються формування елементів оплати праці. Це актуалізується у зв'язку з переходом вітчизняних положень з бухгалтерського обліку до МСФЗ. Слід зазначити, що визначення поняття «виплати працівникам» наведене лише в МСБО 19 «Виплати працівникам» [14]. А відповідно до НП(С)БО 26 [15], поточні виплати працівнику – виплати працівнику (окрім виплат при звільненні та виплат

інструментами власного капіталу підприємства), які підлягають сплаті в повному обсязі протягом дванадцяти місяців по закінченні місяця, у якому працівник виконував відповідну роботу. В МСБО 19 [14] більш детально розглянуті питання обліку розрахунків за виплатами працівникам. НП(С)БО 26 [15] включає тільки заробітну плату, премії та виплати за невідпрацьований час, при цьому МСБО 19 включає також компенсації за відсутність працівників, виплати пов'язані з участю працівників у прибутку підприємства та не грошові пільги у формі надання житла, автомобілів, безплатних та субсидованих товарів, медичного обслуговування. Найбільшою розбіжністю у міжнародному та національному стандартах є наявність розділу у МСБО 19 [14] присвяченого виплатам, пов'язаним із закінченням трудової діяльності. Виплати по закінченні трудової діяльності – це виплати працівнику (окрім виплат при звільненні та виплат інструментами власного капіталу підприємства), які підлягають сплаті по закінченні трудової діяльності працівника. Можемо констатувати, що національний стандарт певним чином дублює МСБО 19 [14]. Проте, український варіант обліку відрізняється аналітичністю, деталізацією викладу, забезпечує тотожність аналітичного обліку з даними синтетичного обліку. В НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» [15] інформація представлена у більш стислому вигляді, що дозволяє скоротити час на вивчення стандарту.

Таким чином, подальша уніфікація ведення бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами є неминучою та необхідною. Виникає об'єктивна необхідність в удосконаленні національних положень та доведення їх до міжнародних вимог, оскільки ведення бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами є інструментом глобалізації економіки і посилення світових господарських зв'язків. Важливим аспектом в управлінні організацією є забезпечення ефективності ведення бухгалтерського обліку діяльності. За цих умов важливо правильно здійснювати його організацію з метою отримання достовірної інформації для прийняття управлінських рішень. Організація обліку розрахунків за виплатами працівникам здійснюється відповідно до чинної нормативно-правової бази, а саме: Кодексу законів про працю; Податкового

Кодексу України; Закону України «Про охорону праці»; Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [20]; Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [26]; Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств [26]; Інструкція зі статистики заробітної плати; НП(С)БО 16 «Витрати» [16], НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» [15] та інші.

Для узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам використовується синтетичний рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» має такі субрахунки: 661 «Розрахунки за заробітною платою», 662 «Розрахунки з депонентами», 663 «Розрахунки за іншими виплатами». Аналітичний облік розрахунків за виплатами працівникам, у частині розкриття інформації про розрахунки з працівниками із заробітної плати, ведеться на рахунку 66 щодо кожного працівника організації. Деталізація аналітики визначається цілями та завданнями організації, визначеними положеннями її облікової політики.

1.3 Актуальні питання обліку, контролю та оподаткування операцій за розрахунками з працівниками підприємства

Для бухгалтерів малих підприємств, яким є досліджуване підприємство, управління заробітною платою може бути значним тягарем, оскільки вони, як правило, щодня виконують також багато інших бухгалтерських завдань. Крім того обчислення заробітної плати, податків та інших відрахувань із заробітної плати може бути трудомістким процесом, який вимагає великої точності, щоб забезпечити відповідну оплату працівникам і дотримання підприємством всіх нормативних актів. Ось декілька найпоширеніших проблем із заробітною платою, з якими стикаються власник малого бізнесу :

- Обробка заробітної плати вручну. Обробка вручну за допомогою електронних таблиць або інших основних інструментів може здатися дешевим

варіантом, і він може бути достатнім для дуже малих підприємств. Але це займає багато часу і піддається помилкам, а складність і ризики збільшуються, коли ваш бізнес розширюється і ви наймаєте нових співробітників. Відсутність вбудованого механізму, щоб уникнути помилок, бути в курсі правил або захистити конфіденційну інформацію, ось чому зростаючим компаніям зазвичай має сенс автоматизувати процес за допомогою технології програмного забезпечення або постачальника послуг із нарахування заробітної плати.

- Зміни в трудовому законодавстві. Було б добре, якби закони та стандарти не змінювалися, але це періодично відбувається і якщо ви не помітите змін у нормативно-правових актах і як результат неправильно розрахуєте заробітну плату працівникам або податкові зобов'язання, вам можуть загрожувати значні штрафи та пені.

- Конфіденційність. Кожна компанія потребує чіткої політики конфіденційності та безпечного середовища для обліку заробітної плати, а також суворого внутрішнього контролю за тим, хто може отримати доступ до конфіденційної інформації, пов'язаної із заробітною платою.

- Недоплата або переоплата. Працівники не люблять, коли їм занижують виплати або коли їм випадково переоплачують. Якщо ви не помітите проблеми завчасно, то ці помилки можуть також ускладнити облік і вимагати тривалого виправлення в наступному періоді. Автоматизація певних процесів може допомогти, зменшити ймовірність впливу людського фактора при введенні даних або помилок розрахунку.

- Точність нарахування заробітної плати. Людська помилка є основною причиною неточностей у нарахуванні заробітної плати, що може призвести до незадоволеності співробітників і штрафів за не дотримання вимог законодавства. Особливо корисно, якщо системи дозволяють співробітникам перевіряти свою особисту інформацію. Точні дані також означають, що власники підприємств можуть з більшою впевненістю використовувати інформацію про зарплату для прогнозування та аналізу бізнесу.

- Повільна обробка даних. Співробітники сподіваються на те, що ви вчасно надасте їм оплату за виконану роботу. У більшості випадків вони очікують отримувати свою зарплату в певний день кожного тижня, кожні два тижні або щомісяця. На жаль, оскільки нарахування заробітної плати є дуже складним процесом, то підприємства можуть відставати в обробці даних. Якщо відбувається затримка з виплатою зарплати, працівники будуть незадоволені, а у деяких випадках ви навіть можете зіткнутися з юридичними проблемами через повільну обробку заробітної плати.

- Шахрайство з виплатою заробітної плати. Шахрайство з нарахуванням заробітної плати є серйозною загрозою для бізнесу, наприклад, якщо працівник фальсифікує облік робочого часу, вводячи понаднормову роботу або більш високооплачувану зміну. Перевірка табеля обліку робочого часу та аудит витрат є стандартними рішеннями. Оскільки трудове законодавство вимагає від вас платити працівникам щонайменше мінімальну суму грошей за кожну годину роботи. Ви також повинні платити щонайменше 1,5 звичайну заробітну плату працівника за будь-які відпрацьовані понаднормові години. Щоб дотримуватись цих законів, ви повинні ретельно відстежувати всі години роботи кожного співробітника. Це може стати складним завданням, особливо якщо ви все ще намагаєтесь використовувати паперові картки часу або іншу застарілу систему.

- Заробітна плата в конвертах. На жаль, так звана заробітна плата в конвертах існує в негативній практиці підприємств, які намагаються неофіційно, тобто поза обліком, провести нарахування та виплати заробітної плати працівникам без сплати встановлених законодавством податків і платежів.

Отже, облік розрахунків з працівниками є одним з найбільш відповідальних і складних напрямків роботи, що посідає одне з центральних місць у всій системі бухгалтерського обліку. Оскільки щоб працівники отримували заробітну плату та інші виплати, важливо своєчасно провести необхідні розрахунки та правильно оформити відповідні документи. Автоматизація обробки заробітної плати за допомогою програмного забезпечення може допомогти вирішити більшість з розглянутих проблем. Хороший постачальник програмного забезпечення для

нарахування заробітної плати буде дотримуватися всіх податкових законів та інших законодавчих вимог та автоматично оновлюватиме розрахунки заробітної плати. Це може допомогти зробити співробітників щасливими і зберегти дотримання компанією вимог законодавства. Програмне забезпечення для нарахування заробітної плати усуває більшість ручного введення даних, особливо якщо воно інтегроване з обліком, кадрами та іншими бізнес-додатками. Це допомагає компаніям аналізувати витрати на заробітну плату, які зазвичай є одними з найбільших витрат бізнесу, щоб максимізувати ефективність і створювати кращі прогнози.

Облік і контроль розрахунків за виплатами працівникам є частиною системи управління підприємства, що дозволяє регулювати та координувати порядок розподілу та використання грошових коштів на оплату праці працівників. При великому обсязі операцій не виключені арифметичні чи документальні помилки. А при ручному обліку наявність таких помилок практично не уникнути. Можемо констатувати, що ручний облік відходить у минуле. Автоматизація системи ведення бухгалтерського обліку дозволяє упорядкувати та оптимізувати практичне ведення бухгалтерського обліку, щоб скоротити час на обробку первинної документації, формування виписок, довідників, бухгалтерських звітів, а також мінімізувати можливість помилок у даних документах. Основними засадами ведення автоматизованого обліку праці та її оплати є: інтеграція кадрового обліку, обліку праці та її оплати в єдине ціле; централізація оброблення інформації з обліку праці та її оплати; автоматизований збір інформації про вихід працівників на роботу та відпрацьований ними час; автоматизація типових розрахункових операцій; автоматизований контроль за правильністю проведення ручних розрахунків та коригувань [1].

Останні декілька років, у зв'язку з безпрецедентною невизначеністю, що викликана COVID-19, бізнес зіткнувся з новими викликами, що оголили слабкі сторони бізнес-процесів, падіння попиту та зниження продуктивності [36]. У такі часи важливо підвищувати результативність та готувати команду до функціонування в світі VUCO. Найбільшим драйвером зростання і водночас

викликом стає цифрова трансформація бізнесу. Ще у 2019 року Кабінет Міністрів України затвердив «Концепцію розвитку цифрової економіки й суспільства» [9]. Відповідно документу, розвиток цифрової економіки полягає в створенні ринкових стимулів, мотивацій, попиту і формуванні потреб по використанню цифрових технологій, продуктів і послуг серед бізнесу для ефективності та конкурентоспроможності. А у вересні 2020 року Кабінет Міністрів України представив «Стратегію цифрової трансформації соціальної сфери» [30], що і підтверджує нагальну актуальність даного питання.

Цифровий облік не виключає важливість процедур бухгалтерського обліку та не відкидає ролі бухгалтера. Оцифровані інструменти онлайн бухгалтерського обліку зроблять бізнес-індустрію більш автоматизованою, точною в деталях та числах, доступною до даних, з'явиться можливість створювати більш надійні дані за рахунок автоматизації, безпечніше зберігання через хмарне сховище.

Так, цифрова трансформація дозволяє значно модернізувати трудові відносини, зокрема:

- забезпечити перехід на ризик-орієнтований підхід. Тобто інспекції та перевірки відбуватимуться тільки у компаніях, які мають ознаки найбільших ризиків порушення законодавства про працю. Для визначення ризику використовуються цифрові дані, які наявні у держави;

- зменшити кількість обов'язкових кадрових документів. Роботодавці витрачають значну кількість фінансових ресурсів та часу для забезпечення дотримання ведення такої документації, яка зазвичай залишається виключно формальною і може бути або взагалі скасована, або перенесена в єдиний трудовий договір, або переведена в цифрову форму;

- забезпечити контроль над перевітками роботодавців. Тепер не потрібно чекати скарги від роботодавця, дані про всі перевірки можна отримати щодня, проаналізувати статистичні та інші параметри алгоритмами, без людського фактору, і вжити заходів реагування на дії контролерів [13].

Слід зазначити, що сьогодні спостерігається розширення ринку online-бухгалтерії з використанням Cloudtechnologies and computing (Myob, Xero,

FreshBooks, Liquid, Quick Books online, Tuch.ua і т. д.) [2]. Одним із найважливіших елементів цифрової економіки бізнесу став електронний документообіг: внутрішній і зовнішній. Електронний документообіг – це стрес-тест готовності компанії до цифрової трансформації, з впровадженням якого бізнес отримає ряд переваг, а саме: економія на відправленнях, оскільки вартість систем електронного документообігу невелика. Є системи, що надають безкоштовний функціонал, здатний закрити потреби малого та середнього бізнесу в обміні документами; мобільність команди й менеджменту. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [19] регулює відносини, що виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення електронних документів. Таким чином, впровадження цифрових технологій на всіх рівнях економіки, включаючи розробку нормативно-правової бази та створення умов для застосування, зачіпає більшість сфер діяльності. Сфера бухгалтерського обліку, є однією з найбільш консервативних, вимагає особливого підходу і розробок з цього питання. Необхідно навчати бухгалтерів, активно впроваджувати цифрові технології на підприємствах, розробляти відповідну нормативно-правову базу, вирішувати проблеми, що виникають в процесі її впровадження.

РОЗДІЛ 2

СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Аналіз фінансово-економічної діяльності об'єкта дослідження

Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕЛЛТА» створено у 2015 році з метою забезпечення вітчизняного ринку якісними послугами у сфері будівництва. ТОВ «ЕЛЛТА» відноситься до малих підприємств, основним видом діяльності якого є інші будівельно-монтажні роботи (КВЕД 43.29). Підприємство засноване на приватній власності у вигляді внесків до статутного фонду. Дане підприємство розташоване за адресою вулиця СКД, будинок 24, офіс 8, м. Суми, Сумська область. Компанія 7 років успішно працюючи на ринку будівельних послуг встигла зайняти ну нішу серед компаній-конкурентів в даній сфері.

Основною ціллю діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «ЕЛЛТА» є підтримка будівельної галузі в Сумському регіоні, створення висококласного продукту для всіх споживачів товарів і послуг будівельного комплексу, забезпечення добросовісної конкуренції на будівельному ринку.

Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕЛЛТА» постійно розширює коло своїх партнерів та замовників і пропонує виконання робіт в наступних напрямках діяльності, де має багаторічний досвід роботи, а саме, будівництво, ремонт та обслуговування доріг: ямковий ремонт різних бетонних та асфальтобетонних покриттів, облаштування ґрунтових та ґрунтощобєневих доріг за допомогою спеціалізованої техніки, встановлення дорожньої огорожі, облаштування узбіч, утримання в належному стані доріг в зимовий період. Підприємство входить до Асоціації будівельних підприємств, що дозволяє йому реалізовувати безліч задач та цілей.

Для більш повного уявлення про результати виробничої діяльності проаналізуємо основні показники за 2019-2021 рр., наведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Основні економічні показники господарської діяльності ТОВ «ЕЛЛТА»

Показники	Роки			Відхилення 2021 р. від 2019 р., ±	
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	5288,6	6592,5	18264,4	12975,8	345,35
- на 1 середньооблікового працівника, тис. грн.	146,9	188,4	424,8	277,9	289,18
- на 1 тис. грн. вартості основних засобів, тис. грн.	120,5	36,7	101,8	-18,7	84,48
Собівартість, тис. грн.	3354,7	3639,1	17269,5	13914,8	514,79
Валовий прибуток (+), збиток (-), тис. грн.	1933,3	2953,4	994,9	-938,4	51,46
- на 1 середньооблікового працівника, тис. грн.	53,7	84,4	23,1	-30,6	43,02
- на 1 тис. грн. вартості основних засобів, тис. грн.	44,0	16,4	5,5	-38,5	12,5
Чистий прибуток (+), збиток (-), тис. грн.	1384,4	1978,6	-377,4	-1761,8	-27,26
- на 1 середньооблікового працівника, тис. грн.	38,45	56,53	-8,8	-47,25	-22,89
- на 1 тис. грн. вартості основних засобів, тис. грн.	31,5	11,0	-2,1	-33,6	-6,67
Рівень рентабельності, %	41,27	54,37	-2,19	X	-43,46

Джерело: розраховано автором на основі ф.1, ф.2 звітності ТОВ «ЕЛЛТА»

Пік прибутковості підприємства припадає на 2020 р., коли сума чистого прибутку становила 1978,6 тис. грн., що в розрахунку на 1 працівника підприємства склало 56,53 тис. грн. В цілому, можемо стверджувати, що основним чинником зменшення ефективності господарюючого суб'єкта є збільшення собівартості продукції (у вартісному вираженні), яке спричинило зменшення чистого прибутку до від'ємного рівня.

Належний стан та структура активів підприємства – важлива умова для здійснення комерційної діяльності на сучасному ринку. Її виконання допоможе отримати найбільший з можливих економічних ефектів. Для оцінки стану, структури та динаміки зміни активів, впливу зміни активів на зміну фінансового стану, виявлення причин, позитивних і негативних тенденцій зміни активів, а

також для аналізу і оцінки ефективності функціонування активів проаналізуємо розрахунки наведені у таблиці 2.2

Таблиця 2.2 - Аналіз обсягу активів ТОВ «ЕЛЛТА» у динаміці 2019 – 2021р.р.

Види активів, тис. грн.	Роки			Відхилення 2021 р. від 2019 р. (+;-)	
	2019	2020	2021	тис. грн	%
Необоротні активи	43,9	179,8	191,1	147,2	4,35
Нематеріальні активи	-	-	11,6	11,6	-
Основні засоби	43,9	179,8	179,5	135,6	4,09
Оборотні активи	2470,5	4398,0	7309,2	4838,7	2,96
Запаси	268,7	330,7	393,0	124,3	146,26
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	2005,6	3886,1	4926,3	2920,7	2,46
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	-	-	14,4	14,4	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	122,3	68,8	940,8	818,5	7,69
Гроші та їх еквіваленти	73,9	112,4	960,0	886,1	12,99
Витрати майбутніх періодів	-	-	3,1	3,1	-
Інші оборотні активи	-	-	71,6	71,6	-
Баланс	2514,4	4577,8	7500,3	4985,9	2,98

Джерело: складено автором за даними ф.1 звітності ТОВ «ЕЛЛТА»

Використовуючи дані про стан і зміну обсягу активів підприємства за 2019-2021 роки, можна зробити висновок, що відбувся приріст активів за цей період, що свідчить про зміцнення економічного потенціалу підприємства, його ваги на ринку. Враховуючи те, що приріст активів забезпечується збільшенням обсягу необоротних активів на 147,2 тис. грн., особливо основних засобів на 135,6 тис. грн., можемо констатувати, що відбувається економічне зростання підприємства і підвищення його активної діяльності на ринку будівельних послуг. Позитивним у зміцненні фінансового стану треба вважати підвищення частки оборотних активів, що зменшує ризик компенсації авансованого капіталу та підвищує його віддачу внаслідок прискорення оборотності оборотних коштів. Підвищення частки високоліквідних активів свідчить про підвищення поточної платоспроможності підприємства і його стійкого фінансового стану. Особливо

позитивним є збільшення грошових коштів і їх еквівалентів у 2021 році порівняно з 2019 на 886,1 тис. грн. або майже в 12,99 разів.

Усі підприємства також повинні брати на себе зобов'язання, щоб працювати та розвиватися. Компанії повинні сплачувати свої зобов'язання відповідно до погоджених умов. Кредитори мають законне право стягнути ці борги, якщо компанія їх не погасить. Належний баланс пасивів і власного капіталу забезпечує стабільну основу для компанії. Якщо у нього занадто багато боргів, платежі можуть бути складними, якщо продажі сповільняться. Це також може перешкодити компанії взяти додаткові борги, які вона могла б використати, щоб скористатися ринковими можливостями. Для оцінки та аналізу обсягу, структури і динаміки капіталу підприємства ТОВ «ЕЛЛТА» за 2019-2021 роки, використовуючи дані пасиву бухгалтерського балансу сформуємо таблицю 2.3 та 2.4 з метою пошуку резервів збільшення капіталу, підвищення рівня його віддачі та зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.3 – Аналіз джерел фінансування активів ТОВ «ЕЛЛТА» у динаміці 2019 – 2021рр

Види пасивів, тис. грн	Роки			Відхилення 2021 р. від 2019 р (+;-)	
	2019	2020	2021	тис. грн.	%
Власний капітал	2270,5	4249,1	3871,7	1601,2	170,52
Зареєстрований (пайовий) капітал	1,0	1,0	1,0	0	100,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	2269,5	4248,1	3870,7	1601,2	170,55
Поточні зобов'язання	243,9	328,7	3628,6	3384,7	1487,74
Поточна кредиторська заборгованість за:					
товари, роботи, послуги	142,2	212,7	2846,2	2704	2001,55
розрахунками з бюджетом	47,4	15,1	574,9	527,5	1212,87
у тому числі з податку на прибуток	-	-	292,7	292,7	-
розрахунками зі страхування	10,3	13,9	4,8	-5,5	46,60
розрахунками з оплати праці	40,5	52,7	19,4	-21,1	47,90
Інші поточні зобов'язання	3,5	34,3	183,3	179,8	5237,14
Баланс	2514,4	4577,8	7500,3	4985,9	298,29

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ «ЕЛЛТА»

Дослідження показали, що у структурі джерел фінансування досліджуваного підприємства переважає власний капітал, який у 2021 році порівняно з 2019 збільшився на 1601,2 тис. грн. або на 70,52%, проте за досліджуваний період зобов'язання підприємства також значно зросли, а саме на 3384,7 тис. грн. або у 14,87 рази.

Таблиця 2.4 – Ефективність використання капіталу ТОВ «ЕЛЛТА» у динаміці 2019 – 2021р.р.

Показники	Роки			Відхилення 2021 р. від 2019 р (+;-)	
	2019	2020	2021	тис. грн.	%
Капітал	2514,4	4577,8	7500,3	4985,9	298,29
Рентабельність власного капіталу, %	60,97	46,57	(9,75)		-70,72
Рентабельність залученого капіталу, %	567,61	601,95	(10,4)		-578,01
Рентабельність усього вкладеного капіталу, %	55,06	43,22	(5,03)		-60,09
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	5288,6	6592,5	18264,4	12975,8	345,35
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	3354,7	3639,1	17269,5	13914,8	514,79
Валовий прибуток (+), збиток (-), тис. грн.	1933,3	2953,4	994,9	-938,4	51,46
Капіталовіддача	0,77	0,65	0,13	-0,64	16,88
Капіталомісткість	1,30	1,55	7,54	6,24	580,00

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ «ЕЛЛТА»

На підприємстві, яке аналізується, залучений капітал повністю формується за рахунок кредиторської заборгованості. Відсутність у джерелах фінансування довготермінових кредитів можлива внаслідок невиконання їх залучення (за діючими умовами кредитування) або у зв'язку з недовірою банку до кредитоспроможності підприємства. Відсутність серед джерел фінансування короткотермінових кредитів банку є одним із чинників зниження рентабельності власного капіталу (за наявності об'єктів кредитування та допустимих умов отримання кредиту). Також розрахунки показали, що рентабельність капіталу має тенденцію до спаду, оскільки у 2021 році порівняно з 2019 роком рентабельність усього вкладеного капіталу знизилась на 60,09%. Провівши розрахунки можемо

зробити висновок, що капіталовіддача знизилась у 0,64 рази або на 83,12%, а капіталомісткість зросла у 6,24 рази або на 480 %.

Фінансовий стан підприємства є суб'єктивним показником того, наскільки добре фірма може використовувати активи свого основного виду діяльності та отримувати прибуток. Фінансова ефективність підприємства визначається за рахунок фінансових показників, які показують наскільки добре компанія отримує доходи та керує своїми активами, зобов'язаннями та фінансовими інтересами своїх зацікавлених сторін. Використовуючи звіт про фінансові результати Товариства з обмеженою відповідальністю «ЕЛЛТА», за допомогою таблиці 2.5 розрахуємо основні з них.

Таблиця 2.5 - Аналіз формування показників фінансових результатів діяльності ТОВ «ЕЛЛТА»

Показники	Роки			Відхилення 2021 р. від 2019 р. (+;-)	
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	5288,6	6592,5	18264,4	12975,8	345,35
Інші операційні доходи	-	0,6	47,2	47,2	100,00
Разом доходи	5288,6	6593,1	18311,6	13023,0	346,25
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	3354,7	3639,1	17269,5	13914,8	514,79
Інші операційні витрати	549,5	975,4	1126,8	577,3	205,06
Разом витрати	3904,2	4614,5	18396,3	14492,1	471,19
Фінансовий результат до оподаткування	1384,4	1978,6	-84,7	-1469,1	-6,12
Податок на прибуток	-	-	292,7	292,7	100,00
Валовий прибуток (збиток)	1933,9	2953,4	994,9	-939,0	51,45
Чистий прибуток (збиток)	1384,4	1978,6	-377,4	-1761,8	-27,26

Джерело: складено за даними ф.2-м звітності ТОВ «ЕЛЛТА»

Розрахунки показали, що у 2021 році порівняно з 2019 роком валовий прибуток підприємства зменшився на 939 тис. грн. і перетворився на збиток у наслідок збільшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) валовий прибуток зменшився на 13914,8 тис. грн. або у 5,15 разів . Водночас за

рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) валовий прибуток зріс на 12975,8 тис. грн. або у 3,45 рази. Загалом, можна зробити висновок, що зменшення валового прибутку відбувалося в умовах більш швидкого зростання собівартості, порівняно із чистим доходом.

Зменшення фінансового результату до оподаткування у 2021 році порівняно з 2019 роком на 1469,1 тис. грн. відбулося за рахунок збільшення загальної величини доходів прибуток до оподаткування зріс на 13023 тис. грн., у тому числі чистого доходу – 12975,8 тис. грн., інших операційних доходів – 47,2 тис. грн. Водночас унаслідок збільшення загальної величини витрат фінансовий результат до оподаткування зменшився на 14492,1 тис. грн, у тому числі собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) – 13914,8 тис. грн., інших операційних витрат – 577,3 тис. грн. Таким чином, головним фактором зменшення прибутку до оподаткування в збиток є зростання собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг).

Отже, можемо констатувати, що чистий прибуток підприємства в 2021 році порівняно з 2019 роком зменшився на 1761,8 тис. грн., у тому числі за рахунок зростання загальної величини доходів – на 13023 тис. грн. Що стосується фактора загальної величини витрат, то їх збільшення зумовило зменшення чистого прибутку на 14492,1 тис. грн. І оскільки Товариства з обмеженою відповідальністю «ЕЛІТА» є платником податку на прибуток лише з 2021 року, тому цей фактор зумовив зниження чистого прибутку (збитку) на 292,7 тис. грн., що стало одним із факторів збитковості підприємства у 2021 році у розмірі 377,4 тис. грн.

В сучасних нестабільних умовах економічного розвитку особлива увага приділяється фінансовому стану підприємств, оскільки він відображає всі сторони фінансово-виробничої діяльності підприємства, визначає його потенціал у діловому світі, конкурентоспроможність, стабільність на ринку та визначає потенційні позиції на ринку. Одним з основних показників, який дає можливість оцінити фінансовий стан підприємства та за допомогою якого вимірюють здатність компанії сплачувати боргові зобов'язання та вимірюють її запас

міцності є ліквідність. Ліквідність показує наскільки легко чи ефективно можна отримати готівку для оплати рахунків та інших короткострокових зобов'язань. Активи, які можна легко продати, наприклад акції та облігації, також вважаються ліквідними (хоча готівка, звичайно, є найбільш ліквідним активом). Підприємствам потрібна достатня кількість ліквідних коштів, щоб покрити свої рахунки та зобов'язання, щоб вони могли платити постачальникам, не відставати від нарахування заробітної плати та підтримувати свою діяльність день у день.

Ліквідність - це здатність швидко й дешево конвертувати активи в готівку. Коефіцієнти ліквідності є найбільш корисними, коли вони використовуються у формі порівняння. Для формування повної картини реального фінансового стану Товариства з обмеженою відповідальністю «ЕЛЛТА» та всіх ризиків, які можуть негативно на неї вплинути проведемо розрахунок та аналіз коефіцієнтів ліквідності, наведених у таблиці 2.6, які є важливим класом фінансових показників, що використовуються для визначення здатності боржника погасити поточні боргові зобов'язання без залучення зовнішнього капіталу, оскільки компанія з достатньою ліквідністю матиме достатньо коштів для оплати своїх поточних рахунків у короткостроковій перспективі.

Таблиця 2.6 - Оцінка коефіцієнтів ліквідності ТОВ «ЕЛЛТА» у динаміці 2019 – 2021 р.р.

Показники	Роки			Відхилення 2021 р. від 2019 р, (+;-)	
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
Поточні зобов'язання	243,9	328,7	3628,6	3384,7	1487,74
Оборотні активи	2470,5	4398,0	7309,2	4838,7	295,86
Гроші та їх еквіваленти	73,9	112,4	960,0	886,1	1299,05
Запаси	268,7	330,7	393,0	124,3	146,26
Коефіцієнт поточної ліквідності	10,13	13,38	2,01	-8,12	19,84
Коефіцієнт швидкої ліквідності	9,03	12,37	1,9	-7,13	21,04
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,3	0,34	0,27	-0,03	90

Джерело: розраховано автором за даними звітності ТОВ «ЕЛЛТА»

З цих коефіцієнтів ми можемо зробити кілька висновків щодо фінансового стану. Проведені розрахунки показали, що коефіцієнт поточної ліквідності

(покриття) відповідає рекомендованому значенню, а саме >2 , проте такі високі значення коефіцієнта в 2019-2020 роках не є безумовною перевагою, адже можуть свідчити про неефективне використання поточних активів і/або короткострокових зобов'язань. У 2021 році показник має динаміку до зменшення та наближається до нормативного значення, що може бути пов'язано з більш раціональним управлінням поточними активами. Коефіцієнт швидкої ліквідності в 2019-2020 роках є значно вище нормативного, що може також свідчити про неефективне управління поточними активами. Однак, як у випадку і з попереднім коефіцієнтом, відхилення в бік перевищення є кращим, ніж відхилення в сторону зменшення від його нормативного значення. Але в 2021 році коефіцієнт швидкої ліквідності, як і коефіцієнт поточної ліквідності наближається до норми та лише на 0,9 перевищує верхню межу нормативного значення.

Аналізуючи проведені розрахунки, можемо зробити висновок, що ТОВ «ЕЛЛТА» має високий ступінь ліквідності. Виходячи з коефіцієнт поточної ліквідності, підприємство в 2021 році має 2 тисячі гривень поточних активів на кожну тисячу гривень поточних зобов'язань. Коефіцієнт швидкої ліквідності вказує на достатню ліквідність навіть після виключення товарно-матеріальних запасів, з активами в розмірі 1,9 тисячі гривень, які можна швидко конвертувати в готівку на кожну тисячу гривень поточних зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує лише найліквіднішу частину оборотних активів і показує, яку частину зобов'язань підприємство може погасити в даний момент за наявні власні гроші. Коефіцієнт абсолютної ліквідності досліджуваного підприємства, хоча і коливається протягом 2019-2021 року і в 2021 році порівняно з 2019 показник знизився на 0,03 або на 10 %, проте все одно знаходиться в діапазоні контрольного інтервалу і свідчить про наявність достатньої кількості поточних (оборотних) активів з погляду ліквідності та ефективного управління вільними готівковими коштами.

Аналізуючи компанію за допомогою коефіцієнтів ліквідності, можна переконатися, що компанія є фінансово здоровою та гідною інвестицій. Проблеми з оборотним капіталом також обмежуватимуть решту бізнесу. Компанія повинна

мати можливість оплачувати свої короткострокові рахунки з деякою свободою дій. Низькі коефіцієнти ліквідності викликають тривогу, але «чим вище, тим краще» вірно лише певною мірою. Так, компанія з коефіцієнтом ліквідності 13,38, як наприклад у 2020 році, зможе впевнено оплачувати свої короткострокові рахунки, але науковці вважають такий коефіцієнт надмірним. Аномально високий коефіцієнт означає, що компанія володіє великою кількістю ліквідних активів. Підприємство тримало на руках занадто багато оборотних активів, які не приносили нічого більше, ніж відсотки, які банк пропонує за зберігання готівки та велику кількість нереалізованих запасів, які не приносять таким чином жодної матеріальної вигоди. Можна стверджувати, що компанія повинна розподілити грошову суму на інші ініціативи та інвестиції, які допоможуть досягти вищого прибутку. За допомогою коефіцієнтів ліквідності існує баланс між здатністю компанії безпечно покривати свої рахунки та неправильним розподілом капіталу. Капітал має бути розподілений найкращим чином, щоб збільшити вартість підприємства. Крім того порівняння попередніх періодів із поточними операціями дозволяє відстежувати зміни в веденні бізнесу. Загалом вищий коефіцієнт ліквідності показує, що компанія є більш ліквідною та має краще покриття непогашених боргів.

Ще одним показником, який використовується для оцінки фінансового стану підприємства є платоспроможність. Платоспроможність означає здатність підприємства виконувати свої довгострокові фінансові зобов'язання. На відміну від коефіцієнтів ліквідності, коефіцієнти платоспроможності вимірюють здатність компанії виконувати свої загальні фінансові зобов'язання та довгострокові борги. Платоспроможність пов'язана із загальною здатністю компанії оплачувати боргові зобов'язання та продовжувати бізнес-операції, тоді як ліквідність більше зосереджена на поточних або короткострокових фінансових рахунках.

Щоб бути платоспроможною, компанія повинна мати більше активів, ніж сукупні зобов'язання, також компанія повинна мати більше поточних активів, ніж поточних зобов'язань, щоб бути ліквідною. Хоча платоспроможність не пов'язана

безпосередньо з ліквідністю, коефіцієнти ліквідності представляють попереднє очікування щодо платоспроможності компанії. Коефіцієнти платоспроможності та коефіцієнти ліквідності вимірюють фінансовий стан компанії, але коефіцієнти платоспроможності мають більш довгострокову перспективу, ніж коефіцієнти ліквідності. Оскільки коефіцієнт платоспроможності є одним із багатьох показників, які використовуються для визначення того, чи зможе компанія залишатися платоспроможною в довгостроковій перспективі.

Як правило, компанія з вищим коефіцієнтом платоспроможності вважається більш вигідною для інвестицій. Ряд коефіцієнтів платоспроможності використовуються для вимірювання фінансового стану компанії, найпоширеніші з яких розраховуємо нижче в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 - Оцінка коефіцієнтів платоспроможності ТОВ «ЕЛЛТА»

Показники	Роки			Відхилення 2021 р. від 2019 р. (+;-)	
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
Поточні зобов'язання	243,9	328,7	3628,6	3384,7	1487,74
Власний капітал	2270,5	4249,1	3871,7	1601,2	170,52
Активи	2514,4	4577,8	7500,3	4985,9	298,29
Коефіцієнт власного капіталу	0,90	0,93	0,52	-0,38	57,78
Співвідношення поточних зобов'язань до активів	0,11	0,07	0,48	0,37	336,36
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,11	0,08	0,94	0,83	854,55

Джерело: складено автором за даними ф.1 звітності ТОВ «ЕЛЛТА»

Як ми можемо побачити з даних таблиці 2.7, у 2021 році порівняно з 2019 коефіцієнт власного капіталу знизився на 0,38 або майже у 5,8 рази, що свідчить про зростання залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, проте даний показник, не зважаючи на таке зниження, залишається в межах норми, а саме $>0,5$. Співвідношення заборгованості до активів вимірює кредитне плече компанії та вказує, скільки компанії фінансується за рахунок боргів порівняно з активами, а отже, її здатність погасити свій борг наявними активами. Оскільки даний коефіцієнт нижче 1,0, це вказує на те, що компанія значною мірою фінансується за рахунок власних активів і не має труднощів з виконанням своїх

зобов'язань. Коефіцієнт фінансового левериджу характеризує залежність підприємства від залучених засобів і хоча у 2021 році порівняно з 2019 роком показник значно зріс, а саме на 0,83 або на 754,55%, що свідчить про збільшення частки боргового капіталу в структурі джерел фінансування, однак даний коефіцієнт є меншим 1,0, тому є задовільним.

Використання коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності дозволяє отримати повну картину фінансового стану компанії. Проведення цієї оцінки лише на основі одного набору коефіцієнтів може дати оманливе зображення фінансового стану. Оскільки аналіз тенденції та динаміки цих співвідношень дозволяє побачити, покращується чи погіршується становище компанії. Тому що, платоспроможність і ліквідність є однаково важливими показниками, бо перспективні компанії водночас є платоспроможними та мають належну ліквідність.

Ефективне використання ресурсів організації істотно впливає на її господарську діяльність. На етапі формування нових технологій, які вдосконалюють різні сфери діяльності організацій, підвищує ефективність різних сторін виробництва. У зв'язку з цим існує підвищення ділової активності, організація набуває інвестиційної привабливості і стає більш прибутковою і конкурентною на ринку. Для визначення прибутковості та конкурентоспроможності організації використовується ряд показників для розраховуються оцінки ділової активності підприємства.

У сучасній економіці оцінка та аналіз показників ділової активності організація є одним із головних завдань підприємств з метою досягнення конкурентної переваги на ринку. Ділова активність дозволяє підприємствам реалізовувати стратегічні плани розвитку, реалізувати потенціал зростання та досягти лідерства на ринку. Також ділова активність відображає ефективність компанії щодо обсягу споживання ресурсів у процесі виробництва або кількості авансованих ресурсів, а також дає опис фінансово-господарської діяльності, розкриває потенціал і внутрішні можливості організації.

Для оцінки ділової активності ТОВ «ЕЛЛТА» розрахуємо такі показники: коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності оборотних активів та інші показники оцінки результатів фінансово-господарської діяльності, а отримані результати відобразимо в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Показники ділової активності ТОВ «ЕЛЛТА»

Показники	Роки			Відхилення 2021 р. від 2019 р., (+;-)	
	2019	2020	2021	абсолютне, +;-	відносне, %
Коефіцієнт оборотності активів	0,58	0,46	0,76	0,18	131,32
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,59	0,48	0,78	0,19	132,72
Коефіцієнт оборотності запасів	4,55	5,50	12,62	8,07	277,16
Оборотність запасів	80,17	66,37	28,93	-51,24	36,08
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,70	0,54	0,93	0,23	132,40
Оборотність дебіторської заборгованості	520,52	673,56	393,15	-127,38	75,53
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,84	5,76	2,31	0,47	125,34
Оборотність кредиторської заборгованості	198,24	63,41	158,17	-40,08	79,78
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,84	0,51	1,12	0,29	134,24

Джерело: складено за даними ф.1 та ф.2-м звітності ТОВ «ЕЛЛТА»

Аналізуючи дані таблиці 2.8, можемо зауважити, що коефіцієнт оборотності активів у ТОВ «ЕЛЛТА» має тенденцію до збільшення (2019 р. – 0,58, 2020 р. – 0,46, 2021 р. – 0,76) і 2021 році порівняно з 2019 роком збільшився на 0,18 або на 31,32%. Слід відмітити, що даний коефіцієнт є одним із найважливіших показників ефективності використання капіталу і вказує на швидкість його переходу зі стадії виробничих запасів у готову продукцію та швидкість перетворення продукції у безпосередньо грошову форму. Враховуючи це, можна стверджувати, що така динаміка свідчить про ефективне використання активів на досліджуваному підприємстві. Коефіцієнт оборотності запасів підприємства у 2021 році порівняно з 2019 роком збільшився на 8,07 або майже у 2,8 рази та здійснює 12,62 обороти. Слід також відмітити, що впродовж трьох

років даний показник має позитивну динаміку. Прискорення оборотності запасів, свідчить про те, що при умові наявності попиту на продукцію ТОВ «ЕЛЛТА» та рентабельності її реалізації, це повинно дати у кінцевому варіанті в збільшення операційного, а отже і чистого прибутку підприємства. Тривалість одного обороту запасів та витрат у 2019 р. становила 80 днів, у 2020 р. 67 днів, у 2021 р. 29 днів. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ТОВ«ЕЛЛТА» у 2021 році порівняно з 2019 роком збільшився на 0,23 або на 32,4%. При цьому спостерігається значне зниження тривалості обороту. Так у 2019 р. тривалість обороту дебіторської заборгованості на підприємстві становила 521 день, у 2020 р. вже 674 дні, а у 2021 р. даний показник знизився до 394 дні.

Аналогічна тенденція спостерігається і з коефіцієнтом кредиторської заборгованості. Збільшення значення коефіцієнта в 2021 році порівняно з 2019 з 1,84 до 2,31, що складає 25,34% свідчить про збільшення швидкості погашення заборгованості підприємством. Таким чином, середній термін повернення боргів у 2019 р. становив 199 днів, у 2020 р. підприємство могло повернути свої борги за 64 дні, а в 2021 р. термін погашення становив 159 днів.

Ще одним показником, який використовується для визначення обсягу прибутку компанії по відношенню до розміру бізнесу є рентабельність. Коефіцієнти рентабельності – це клас фінансових показників, які використовуються для оцінки здатності підприємства отримувати прибуток відносно його доходу, операційних витрат, балансових активів або власного капіталу протягом певного часу, використовуючи дані за певний момент часу. Коефіцієнти рентабельності можна порівняти з коефіцієнтами ефективності, які враховують, наскільки добре компанія використовує свої внутрішні активи для отримання доходу (на відміну від прибутку після витрат).

Вищі результати коефіцієнтів часто є більш сприятливими, але ці коефіцієнти надають набагато більше інформації, якщо порівнювати їх з результатами подібних компаній, історичними показниками компанії або середніми показниками по галузі. Для більшості коефіцієнтів рентабельності

наявність більш високого значення відносно того самого коефіцієнта за попередній період свідчить про те, що компанія працює добре.

Оскільки коефіцієнти рентабельності дають змогу зрозуміти з різних точок зору здатність компанії перетворювати продажі на прибуток, розрахуємо основні показники рентабельності для ТОВ «ЕЛЛТА», а отримані результати наведемо в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Основні показники рентабельності ТОВ «ЕЛЛТА» за 2019-2021 р.р.

Показники	Роки			Відхилення 2021 р. від 2019 р., (+;-)	
	2019	2020	2021	абсолютне	відносне, %
Рентабельність сукупного капіталу	0,55	0,43	-0,05	-0,60	-9,14
Рентабельність власного капіталу	0,61	0,47	-0,10	-0,71	-15,99
Валова рентабельність реалізованої продукції	0,37	0,45	0,05	-0,31	14,90
Чиста рентабельність реалізованої продукції	0,26	0,30	-0,02	-0,28	-7,89
Загальна рентабельність виробничих запасів	6,19	5,79	1,70	-4,48	27,53
Загальна рентабельність підприємства	0,42	0,42	0,08	-0,34	19,56

Джерело: складено за даними ф.1 та ф.2-м звітності ТОВ «ЕЛЛТА»

Розрахунки показали, що рентабельність сукупного капіталу ТОВ «ЕЛЛТА» у 2019 році та у 2020 роках була позитивною (55% та 43% відповідно), що свідчить про ефективне використання активів підприємством для одержання прибутку. Лише в 2021 р. зафіксовано негативне значення рентабельності сукупного капіталу (-5%). Аналізуючи отримані показники рентабельності власного капіталу, можемо зробити висновок, що позитивну рентабельність власного капіталу було зафіксовано в 2019 р. (61%) та в 2020 р. (47%). Це означає, що підприємство ефективно використовувало власний капітал у даний період дослідження. Від’ємна рентабельність власного капіталу виявлена в 2021 році – 10%. Від’ємні значення показників цієї групи безпосередньо пов’язані із розміром фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування та з чистим прибутком (збитком) підприємства. Аналіз валової рентабельності реалізованої

продукції показав, що динаміка показника негативна, оскільки у 2021 році порівняно з 2019 роком даний показник знизився на 85,1%. Окрім цього відмітимо, що в 2019 році одна гривня реалізованої підприємством продукції приносила 37 копійок прибутку, в 2020 р. – 45 копійок, а в 2021 році лише 5 копійок. Негативною тенденцією є зниження загальної рентабельності підприємства з 42% в 2019 р. до 8% в 2021 р.

Досягнутий рівень рентабельності є оптимальним для підприємств таких масштабів. Спостерігається також зниження показника рентабельності запасів з 6,19 в 2019 р. до 1,7 в 2021 р., що становить 72,47%

Таким чином, фінансовий аналіз та оцінка фінансового стану ТОВ «ЕЛЛТА» відбулась за рахунок процесу вивчення та оцінки фінансової звітності компанії, що допомогло зрозуміти бізнес-модель компанії, прибутковість (збитковість) її діяльності, а також те, як вона витрачає, інвестує та загалом використовує свої кошти та наявні ресурси. Фінансові показники досліджуваної компанії безумовно потребують покращення і це можна зробити кількома способами.

Звичайно, спочатку необхідно запропонувати власникам і керівництву компанії проаналізувати і виявити наявні перешкоди або точки зіткнення — і джерело цих проблем. Також можна запропонувати зробити покращення грошового потоку: краще відстежувати доходи/витрати, посилити збір дебіторської заборгованості, скоригувати варіанти оплати та ціни, якщо необхідно змінити постачальників або підрядників.

Також, в ході дослідження було виявлено, що підприємство має значну кількість запасів і було б більш доцільно продати непотрібні/невикористовувані активи. Запровадження дій щодо зменшення витрат та погашення поточних боргів або звернення за державними позиками, кредитами чи грантами з метою консолідації поточних зобов'язань.

2.2 Оцінка стану обліку та контролю розрахунків з працівниками

Товариство використовує автоматизовану бухгалтерську програму «1С: Предприятие», яка тривалий період уже заборонена для використання підприємствами бізнесу в Україні

Тому ми запропонували, для використання програму «Business Automation Software Бухгалтерія», яка є готовим інструментом для вирішення всіх завдань, що стоять перед бухгалтерською службою підприємства, якщо бухгалтерська служба повністю відповідає за облік на підприємстві, включаючи, наприклад, виписку первинних документів, облік продажів тощо. Це прикладне рішення також можна використовувати виключно для ведення бухгалтерського та податкового обліку, а завдання автоматизації інших служб, наприклад, відділу продажів, вирішувати спеціалізованими конфігураціями або іншими системами.

Програмний продукт «Business Automation Software (BAS) Бухгалтерія» призначений для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, зокрема й підготовки обов'язкової (регламентованої) звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності: гуртову і роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю (включно з субкомісією), надання послуг, виробництво тощо. Бухгалтерський та податковий облік ведеться відповідно до діючого законодавства України.

Облік розрахунків з контрагентами можна вести як в національній валюті – гривні, так і в іноземній валюті, при цьому курсові різниці по кожній операції розраховуються автоматично. Розрахунки з контрагентами можна вести у цілому за договором, або окремо за конкретним документом розрахунків.

В «BAS Бухгалтерію» включено обов'язкові (регламентовані) звіти, призначені для подання власникам організації і контролюючим державним органам, включаючи форми бухгалтерської звітності, податкові декларації, звіти для органів статистики і державних фондів.

Регламентована звітність, що подається в податкові органи, може бути автоматично експортована у формат, затверджений державним органом, який

реалізує податкову політику (у файли з розширенням XML). Так звані «схеми» (файли з розширенням *.xsd), за якими відбуваються формування файлів XML з даними звітів, поставляються і оновлюються разом з набором регламентованої звітності.

Конфігурація інтегрована з сервісом здачі електронної звітності «FREDO Звіт». Сервіс «FREDO Звіт» надає можливість безпосередньо з конфігурації:

- сформувати регламентовану звітність у різні державні органи
- перевірити заповнення (за допомогою вбудованих камеральних перевірок) і роздрукувати документи
- зашифрувати і підписати електронним цифровим підписом
- надіслати звіти до контролюючих органів і отримати квитанцію про доставку звіту за призначенням
- зберегти на електронних носіях
- отримувати розшифровку показників звітів «FREDO Звіт» у конфігурації

Користувачі можуть самостійно вибрати варіант використання підсистеми регламентованої звітності: традиційна підсистема або сервіс «FREDO Звіт».

Тісна інтеграція сервісу «FREDO Звіт» з типовими конфігураціями дозволяє передавати дані облікової системи без створення проміжних файлів експорту, а також отримувати розшифровки сум показників звітів сервісу «FREDO Звіт» у програмі.

- Крім того розробником передбачені сервісні можливості, такі як:
- = повнотекстовий пошук за даними інформаційної бази;
 - = можливість вводити обмеження на доступ до облікових даних;
 - = функціональні можливості (ведення обліку розрахунків у валюті, облік зворотної тари, облік бланків суворої звітності, тощо);
 - = робота з розподіленими інформаційними базами;
 - = Інтернет - підтримка користувачів;
 - = автоматичне оновлення конфігурації, за допомогою включеного помічника оновлення.

Основними проблемними питаннями з обліку розрахунків за виплатами працівникам на досліджуваному підприємстві є не використання рахунків аналітичного обліку. Тому нами запропоновано перелік аналітичних рахунків з обліку розрахунків за виплатами працівникам, наведений в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Пропозиції щодо відкриття рахунків аналітичного обліку до субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою»

Рахунок	Назва рахунку
661.1	Розрахунки за нарахованими виплатами
661.2	Доплати та надбавки
661.3	Премії
661.4	Інші заохочувальні та компенсаційні виплати працівникам
661.5	Розрахунки за виплатою відпускних
661.6	Допомога по тимчасовій непрацездатності
661.7	Виплати по закінченні трудової діяльності
661.8	Виплати при звільненні
661.9	Інші нарахування

Джерело: створено автором

Складність організації аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам полягає у необхідності визначення пріоритетності видів виплат, ідентифікованих за певними ознаками з відповідним присвоєнням шифрів аналітичних рахунків і подальшим узгодженням прийнятності та відповідності аналітичних рахунків між порядками у структурі бухгалтерського рахунку.

Внутрішній контроль, це процес за допомогою якого, здійснюється постійний вплив на об'єкти через встановлення відхилень та корегування управлінських рішень задля приведення фактичного стану об'єктів до бажаного. На сьогодні на рівні законодавства України, організація внутрішнього контролю (аудиту) не врегульована на підприємствах приватного сектору економіки.

Система внутрішнього контролю включає:

1. систему бухгалтерського обліку, за допомогою якої на підприємстві визначається послідовність і зміст записів суб'єкта господарювання, щодо господарських операцій. Система обліку передбачає визнання, збір, аналіз, обчислення, класифікацію та систематизацію інформації у первинних документах, облікових реєстрах та фінансовій звітності суб'єктів підприємницької діяльності;

2. середовище контролю, що визначається загальним ставленням, обізнаністю та діями управлінського персоналу щодо системи внутрішнього контролю та її важливості для вирішення завдань суб'єкта господарювання. До основних чинників, що визначають середовище контролю, можна віднести філософію і стиль роботи управлінського персоналу, організаційну структуру суб'єкта господарювання, розподіл повноважень і відповідальності працівників, кадрова політика, професіоналізм працівників, тощо;

3. процедури контролю, вони як правило розробляються управлінським персоналом підприємства, з метою досягнення конкретних цілей суб'єкта господарювання. Процедури контролю включають:

- * перевірка арифметичної точності записів,
- * перевірка та підтвердження результатів звірок,
- * ведення і перевірка контрольних рахунків і пробних балансів,
- * візування документів та їх контроль (дотримання встановленого графіку документообігу),
- * порівняння внутрішніх даних із зовнішніми джерелами інформації,
- * порівняння результатів інвентаризації з обліковими записами,
- * обмеження прямого фізичного доступу до активів та записів,
- * порівняння та аналіз фінансових результатів із сумами визначеними прогнозами,
- * контроль за прикладними програмами та середовищем комп'ютерних інформаційних систем (контроль над змінами комп'ютерних програм, контроль за доступом до файлів з даними, включаючи створення системи паролів доступу).

Внутрішній контроль (аудит) на підприємстві може бути організований за допомогою різних способів (рисунок 3.1).

Як видно із рисунку 2.1, нами було виокремлено три основні способи організації служби внутрішнього аудиту на підприємстві. Звичайно по відношенню до конкретного підприємства, кінцеве рішення відносно того чи іншого варіанту внутрішньої служби контролю, залишається за власником (керівником). Разом з тим, доцільно відмітити, що створення власної служби

внутрішнього аудиту на підприємстві повинно бути економічно обґрунтованим та доцільним з точки зору затрат, які будуть понесені на створення та утримання такого структурного підрозділу.

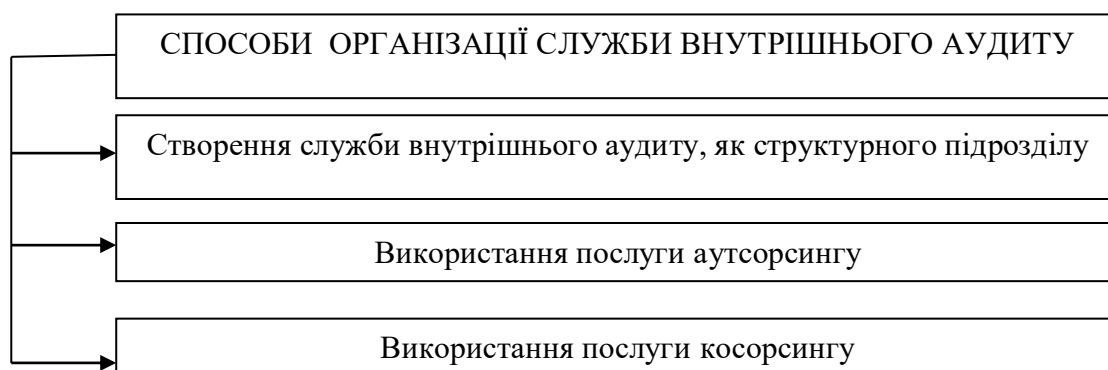

Рисунок 2.1 - Способи організації служби внутрішнього аудиту на підприємстві

Джерело: розроблено автором

При цьому слід пам'ятати, про суттєві переваги такого способу організації служби внутрішнього аудиту, по-перше - співробітники служби на достатньому рівні обізнані із внутрішньою організацією підприємства; по-друге – знають галузеві особливості бізнесу; по-третє – накопичений практичний досвід при виконанні завдань з аудиту залишається всередині підприємства.

Служба внутрішнього аудиту, виступає проміжним осередком між структурними підрозділами та користувачами інформації, її роль полягає у перевірці всіх бізнес-процесів діяльності, підготовка рекомендацій власнику (керівнику) підприємства щодо усунення виявлених недоліків.

На рисунку 2.2 представлено місце служби внутрішнього аудиту на підприємстві.

Розглянемо ступеневий взаємозв'язок:

- 1 – керівник (власник) видає завдання про збір інформації по конкретному об'єкту;
- 2 – працівники служби роблять запит, щодо потрібної інформації;
- 3 – отримання службою запрошеної інформації;

4 – опрацювання отриманої інформації та підготовка висновку за результати контрольних заходів;

5 – передача висновку, з пропозиціями по усуненню недоліків та удосконаленню управління.

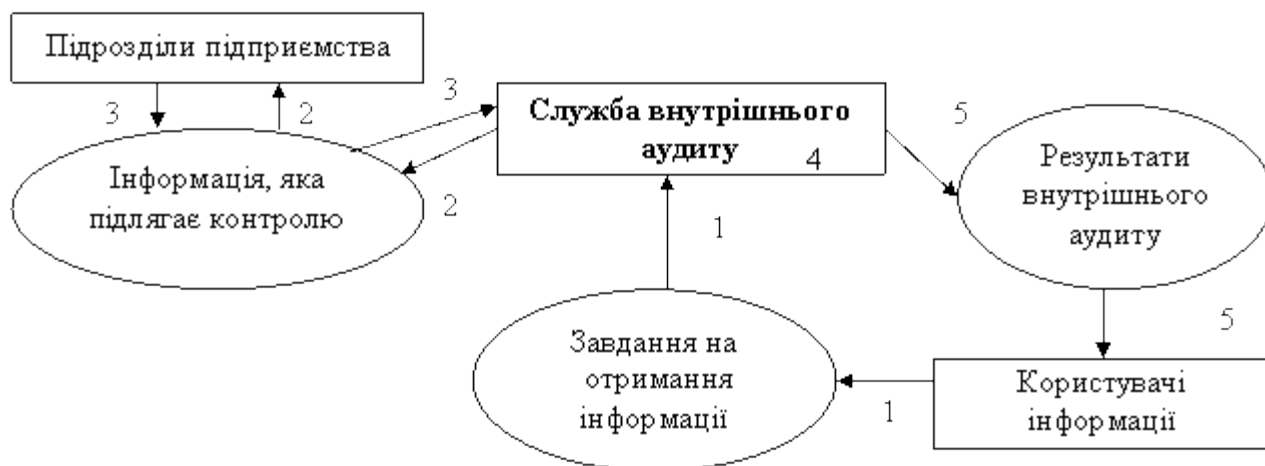

Рисунок 2.2 – Місце служби внутрішнього аудиту на підприємстві

Джерело: розроблено автором

Важливість функціонування служби внутрішнього аудиту можна установити за взаємозв'язками поданими на рисунку 3.2, а ефективність діяльності підрозділу будуть залежати від багатьох факторів, в тому числі від дотримання принципів її побудови:

- спрямованість на реалізацію стратегії підприємства;
- багатофункційність;
- орієнтація на кількісні стандарти;
- відповідність методів особливостям внутрішніх методик;
- своєчасність;
- гнучкість;
- простота побудови;
- економічність.

2.3 Напрями вдосконалення організації обліку та контролю розрахунків

У сучасній економіці, коли багато суб'єктів господарювання стикаються зі зниженням попиту на їхню продукцію та послуги та зростання конкуренції, дуже важливо зменшити витрати та підвищити продуктивність, де це можливо. І, напевно, оплата праці є однією більших, якщо не найбільших, контрольованих витрат підприємства. Поки ваш бізнес росте, виправдати витрати на оплату праці можна легко, щоб не відставати від попиту. Але в міру розвитку бізнесу рівень продажів знижується, і незабаром витрати на оплату праці виходять з-під контролю, створюючи значне навантаження на ваш бізнес.

У цей момент багато власників бізнесу та менеджерів швидко звертаються до скорочення чисельності персоналу, щоб обмежити витрати. Але замість того, щоб просто скорочувати персонал, є ряд кращих способів скоротити витрати на оплату праці та підвищити ефективність, перш ніж скорочувати кількість робочої сили. Корпоративна бухгалтерія часто обмежена традиціями. Встановлені процедури увічнюють поширене мислення «Так завжди робилося». Але впровадження нових стратегій та підходів до бухгалтерського обліку або перегляд вже встановлених дає бухгалтерському персоналу можливість покращити повсякденні фінансові операції на користь компанії.

Проблеми обліку нарахування заробітної плати в сучасних умовах розвитку ринкової економіки, поява нових форм фінансових взаємовідносин, розширення спектра фінансових інструментів вимагають постійного аналізу та оновлення облікового забезпечення в досліджуваній сфері. Метою роботи є пошук шляхів удосконалення та оптимізації обліку та нарахування заробітної плати та шляхів зростання продуктивності праці.

Ось стратегія для зниження витрат і максимального підвищення продуктивності робочої сили.

1. Об'єднайте відпустку та лікарняний в одному оплачуваному відгулі.

Поєднавши оплачувану відпустку та зменшену суму лікарняного, можна зменшити витрати, пов'язані з прогулами.

Наприклад, якщо ви надаєте два тижні щорічної оплачуваної відпустки та два тижні лікарняних, замість цього надайте три тижні оплачуваної відпустки. Жодних запитань про те, як люди використовують його.

Це також дає змогу запропонувати співробітникам більш привабливу оплачувану відпустку та позбавляє вас головного болю від спроб визначити, чи хтось справді хворий, чи просто «день психічного здоров'я».

Звичайно, працівники, які ніколи не користуються лікарняними, тепер отримають додатковий тиждень відпустки, але принаймні ви винагороджуєте своїх більш продуктивних співробітників. І ви компенсуєте це тим, що працівники беруть менше лікарняних, тому що вони не хочуть витратити свій час відпустки.

2. Автоматизуйте систему нарахування заробітної плати для точної оплати праці співробітникам і зменшення витрат часу.

Ваша поточна система обліку часу та нарахування заробітної плати може коштувати вам грошей, якщо вона не автоматизує обчислення складних правил оплати. Під час розрахунку таких факторів, як понаднормовий час, надбавка, державні норми, політика компанії та колективні договори, існує багато можливостей для людських помилок.

Наприклад, якщо зміна працівника «охоплює» звичайний день і святковий день, так що працівник повинен отримувати чотири години звичайної оплати та чотири години понаднормової роботи, чи завжди бухгалтер це врахує? Або керівник, не замислюючись, заплатить все за однаковим тарифом, а значить або переплатить, або заплатить менше працівникові?

3. Виключіть «пробивання друзів».

Пробивання приятелів - це практика, за якої один працівник пробиває годинник для іншого на тих підприємствах, де застосовують електронні системи для відстеження та обліку робочого часу, для того щоб приховати запізнення або відсутність останнього. Встановлено, що така практика завищує фонд заробітної плати в середньому на 2,2 відсотка. Якщо у вас 1000 співробітників із середньою зарплатою в 10000 гривень, це буде 220 000 гривень щомісяця.

Найкращим способом усунути цю практику є біометрична перевірка, при якій термінали з відбитком часу порівнюють підписи відбитків пальців із закодованими значками. Ця система повинна окупитися в перший рік.

4. Використовуйте понаднормову роботу лише за крайньої потреби.

Понаднормовий час не повинен використовуватися для зручності керівників або як бонус для співробітників. Його слід використовувати лише тоді, коли він дає більшу віддачу, ніж коштує. Понаднормові роботи можуть стати економічно ефективним інструментом, щоб зробити вашу робочу силу більш гнучкою.

Наприклад, понаднормову роботу можна використовувати для тимчасового збільшення потужності без збільшення кількості персоналу. В такий спосіб також можливо замаскувати такі проблеми, як затримки виробництва, спричинені проблемами постачальників, старінням обладнання або вузькими місцями, викликаними працівниками.

Автоматизовану систему обліку часу та заробітної плати, як згадувалося вище, можна налаштувати для відстеження того, як використовується понаднормовий час.

5. Розмістіть відповіді на адміністративні запитання співробітників онлайн для самообслуговування.

Менеджери, керівники та HR-персонал зазвичай витрачають велику частину свого часу, відповідаючи на повторювані запитання співробітників. Сюди входять питання про зарплату, використання відпусток, медичне страхування та різні політики компанії. Таку інформацію можна надати на вашій сторінці в інтернеті за невелику вартість, звільняючи керівництво для більш продуктивної роботи.

6. Використовуйте програми постійного вдосконалення для підвищення продуктивності та зменшення втрати часу та ресурсів.

Програми постійного вдосконалення, допоможуть зробити набагато більше, ніж ви зазвичай, при незмінних початкових показниках. Використовуйте їх, щоб оптимізувати свої виробничі процеси, більш точно вимірюючи час, який співробітники витрачають на пряму та непряму діяльність. Їх також можна

використовувати для виявлення неефективності ланцюга постачання, недостатньої підготовки та кваліфікації кадріві безлічі інших проблем.

7. Перегляньте рівні компенсації

Більшість роботодавців вважають, що високі зарплати є найкращим способом для залучення талантів. Проте важливо справедливо оплачувати працю свого персоналу, хоча додаткова оплата може допомогти залучити талановитих людей, але найчастіше гроші не є мотиватором, а здібних працівників залучають не тільки гроші.

Якщо ваше підприємство пропонує цікаву та складну роботу, місію, в яку можна вірити, і чудову робочу культуру, яка пропонує зростання, збалансований погляд на роботу (з гнучкістю) і визнання їхньої роботи, - це те, що призведе ваш бізнес до нових висот і зробить життя кожного співробітника кращим.

8. Зменшити плинність кадрів

Наслідком відсутності мотивації персоналу є плинність кадрів. Ми всі знаємо, що підбір персоналу коштує дорого. Навіть якщо ви набираєте персонал внутрішньо, але це також потребує витрат часу і грошей на підбір, співбесіди, навчання та підвищення продуктивності.

Якщо ваш бізнес змінює персонал протягом 3 місяців, вам обов'язково потрібно оцінити умови роботи та культуру вашого бізнесу та вжити можливі заходи для покращення (звичайно, за винятком сезонного бізнесу).

Ось кілька кроків для покращення утримання персоналу :

- Мати чіткий процес адаптації
- Регулярно оцінюйте персонал
- Забезпечити професійний ріст та навчання
- Давати персоналу визнання, автономію та гнучкість
- Розвивайте сильне бачення компанії
- Інформуйте своїх співробітників про те, що відбувається в компанії, її

цілі та орієнтири

- Забезпечте конкурентоздатну зарплату

9. Зменште конфлікти в колективі

Присутність неправильних членів команди або неправильна культура може значно вплинути на продуктивність вашої робочої сили. Якщо члени команди не ладнають, час витрачається на суперечки, уми співробітників захоплюються конфліктами, а мотивація низька.

Наявність чіткої корпоративної культури, відкритого спілкування та відповідного персоналу – усе це допомагає зменшити конфлікти, допомагаючи підтримувати безперебійну роботу бізнесу. Якщо у ваших співробітників виникають конфлікти, переконайтеся, що ви швидко вирішуєте їх, а не сподівайтесь, що вони вирішиться самі собою. Нагромадження дрібних неприємностей зазвичай призводить до постійних суперечок між співробітниками, а не до разових конфліктів.

10. Скорочення штату

І останнє, але не менш важливе: якщо ви впровадили цілу низку заходів ефективності, а ваш бізнес все ще втрачає гроші, можливо, настав час скоротити штат.

Кожен бізнес проходить цикли від дитинства, малюка і підлітка до зрілості. Якщо ваш бізнес виріс, але намагається вийти на новий рівень, можливо, настав час скоротити кількість персоналу, розпочати роботу, ввести інновації та масштабувати.

Просто переконайтеся, що ви вносите зміни у спосіб ведення бізнесу, інакше ви будете стикатися з тими ж проблемами, щоразу, коли ви досягнете того ж етапу бізнесу.

Отже, у короткостроковій перспективі ви, можливо, не зможете зробити багато для підвищення попиту на продукти або послуги вашої компанії, але ви можете вплинути на витрати на оплату праці та продуктивність за допомогою деяких інноваційних змін, подібних до описаних вище.

РОЗДІЛ 3

ОПОДАТКУВАННЯ ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Елементи податків та інформаційно-документальне забезпечення оподаткування

У сучасних умовах неможливо уявити функціонування і розвиток держави та суспільства без використання цифрових технологій. Це стосується як податкового законодавства в цілому, так і податкового адміністрування зокрема. Проте розвиток нових цифрових технологій потребує ретельного аналізу та вдосконалення правового регулювання, одним із напрямків якого залишилося питання елементного складу податку

Податки є основним джерелом доходів для уряду та урядової адміністрації на всіх рівнях. Податки, створені за рахунок податків на майно, продажі, доходи та інші джерела, фінансують державні послуги та програми разом із державними фондами заробітної плати та незліченною кількістю інших речей.

Законодавство складається з компонентів або елементів, які створюють його/складають те, що робить його застосовним до сфер в яких вони застосовуються. Елементи податку – це ті аспекти, які становлять юридичну основу податкового законодавства та можливість його виконання. Елементи податку можна визначити як внутрішні початкові функціональні одиниці, які складають у своїй сукупності правові конструкції відповідних податкових платежів. Склад цих функціональних одиниць усіх податків в основному однаковий, тому вони універсальні. При встановленні податкових платежів конструктивні елементи прямо визначаються законодавчими актами для кожного податку окремо. У ньому також вказуються причини оподаткування, відповідальні органи, відсоток податку, який необхідно сплатити, і багато іншого.

Ці елементи мають тенденцію бути універсальними, оскільки вони чітко визначені законодавством для окремих податків.

Елементи податкового законодавства можуть включати:

- **Об'єкт оподаткування:** Об'єкт оподаткування висвітлює мету податку та реалізацію. Цілі цих податків перераховані відповідним чином і спрямовані на демонстрацію рівності для всіх класів. Однак деякі дослідження можуть показати, що багаті повинні платити більше податків на відміну від бідних. Цей елемент показує мету встановлення такого податкового законодавства.

- **Ставка податку:** вказує ставку/відсоток, яку кожна особа має сплатити за податки. Ці ставки мають бути чіткими та певними. Він має показати, скільки потрібно заплатити, щоб зменшити можливості шахрайства та корупції в податковій системі та підвищити справедливість і ясність. Він вимагає, щоб він був доступним для платника податків, а типова ставка податку повинна становити таку ставку, яка дозволяє їм мати достатньо грошей, щоб задовольнити інші потреби.

- **Порядок сплати податку:** Даний елемент показує, як має здійснюватися сплата податку, кому, які документи необхідні та в який період. Ці процедури полегшують сплату податків і спрощують виконання громадянами своїх обов'язків. Він також допомагає податковим органам у належному документуванні та обробці.

- **База оподаткування:** це загальна акредитація активів фізичної особи для визначення того, що підлягає оподаткуванню відповідальними органами влади. Він охоплює економічну діяльність, власність, доходи та споживання особи, щоб створити ефективну та нейтральну податкову базу. Облік таких даних дає владі змогу перевірити, з чим і ким вони працюють.

- **Податковий період:** існує певний період, який призначається урядом або податковим органом для подання декларації. Цей період відомий як «податковий період» і включає документацію податкових декларацій або період, коли податок має бути сплачений. Його також можна описати як період для

розрахунку податку, який передбачає висвітлення процесу та процедури для такого.

Податкові елементи дають детальний погляд на нормативну базу, суму податку, права платника податків та органи, відповідальні за сплату податків, серед іншого.

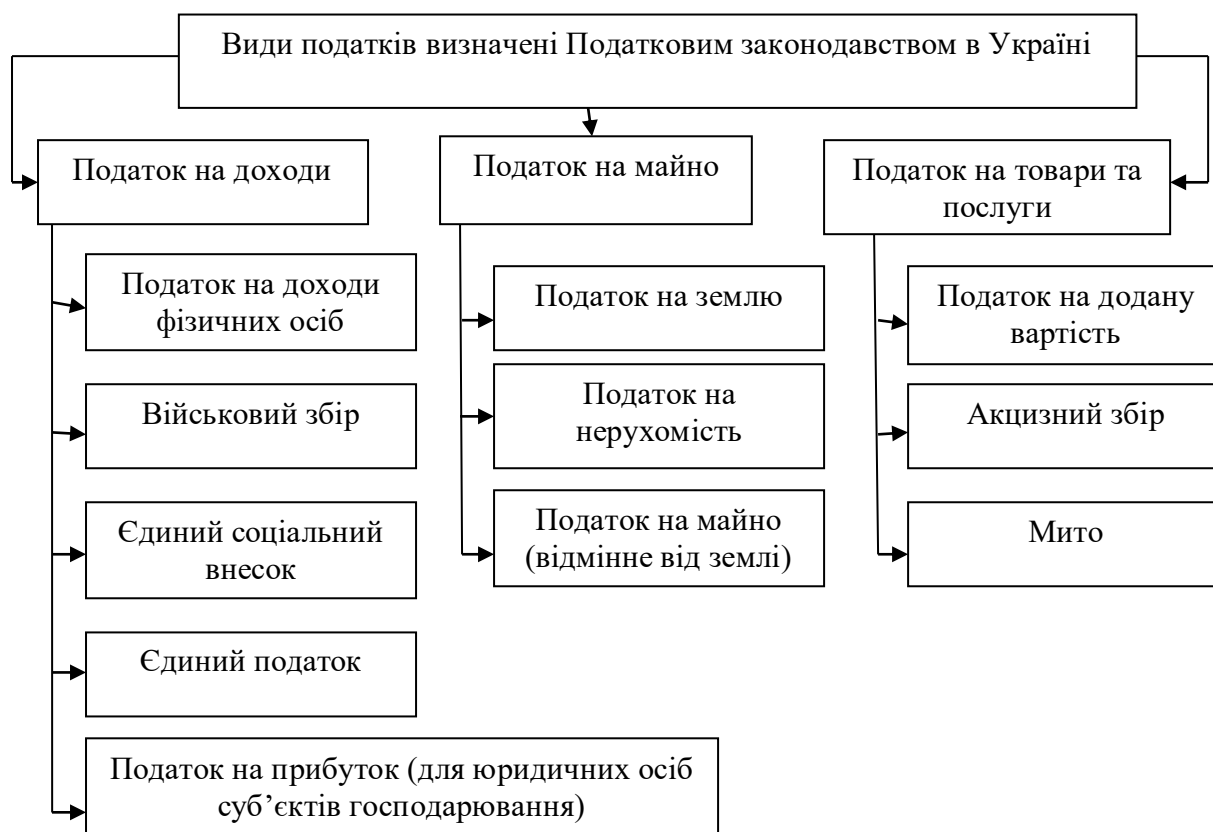

Рисунок 3. 1 – Класифікація податків за їх вилами в Україні

Джерело: узагальнено автором за даними джерела [21]

Податковий Кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері нарахування податків і зборів, наприклад, встановлює вичерпний перелік податків і зборів, що справляються в Україні, та порядок їх справляння, платників податків і зборів, їх права та обов'язки, компетенція контролю установ, повноваження та обов'язки їх посадових осіб під час проведення здійснення податкового контролю, а також відповідальність за податкові порушення законодавства [21]. Податкова система нашої країни не є простою. Існують різні типи податків,, які сплачують

громадяни України і кожен має свій набір правил, норм і ставок. Однак, податки можна поділити на три основні категорії: податки на доходи, на майно та на товари і послуги, наведені на Рисунку 3.1.

Таблиця 3.1 – Особливості визнання фізичної особи податковим резидентом у країнах Європи та Україні

Країна	Критерії	Коментарі
Польща	Податковим резидентом вважається фізична особа, яка: = має центр особистого чи економічного інтересу в Польщі; = перебуває на території країни понад 183 дні у податковому році	Якщо громадянин України офіційно працює у Польщі або зареєстрований як фізична-особа підприємець, то розмір податку залежить від доходу. Для прикладу: дохід становить в межах 120 тис. злотих (тобто близько 25,5 тис. євро) на рік ставка податку становитиме 12%.
Німеччина	Для отримання статусу податкового резидента, потрібно мати місце проживання (може бути орендована квартира). Критерії постійного проживання: = фізична особа перебуває в країні понад 183 днів у зв'язку з професійною діяльністю; = фізична особа проживає в країні один рік, але це на пов'язано із професійною діяльністю.	Податок з доходів фізичних осіб знаходиться в межах від 0 до 40%. Застосовується додатковий податок за доходи від інвестицій в розмірі 25%.
Італія	Податковим резидентом вважається фізична особа, яка: = постійно проживає в країні чи має тісні економічні/особисті відносини; = має центр життєвих інтересів; = італійське громадянство.	Максимальна ставка на доходи фізичних осіб – 43% (з доходів понад 50 тис. євро), крім того регіональна надбавка від 1,23 -3,33 відсотки, та комунальний збір від 0–0,9 відсотка.
Україна	Фізична-особа визнається резидентом, якщо: = має місце проживання в Україні; = має більш тісні особисті чи економічні зв'язки (центр життєвих інтересів в Україні; = перебуває в Україні не менше 183 днів протягом періоду або періодів податкового року.	Розмір ставки ПДФО залежить від виду доходів отриманих фізичною особою. На 2022 рік передбачено 4 основні ставки податку – 0%, 5%, 9%, 18%. Відсоток ставки який буде застосований залежить від виду доходу, а також може залежати від ступеня спорідненості.

Джерело: https://zakordon.24tv.ua/bizhentsi-yevropi-shho-treba-znati-pro-podatki-riznih-krayinah_n2199020

та джерело [21, 39]

В розвинених демократичних країнах Європи діють практично єдині правила визнання фізичної особи податковим резидентом, при цьому головними підставами визнання вважається:

- * місце проживання;
- * постійне місцеперебування;
- * місце реєстрації чи інший аналогічний критерій.

Більш детально розглянемо на конкретних прикладах, які представлені в таблиці 3.1.

Стаття 7 ПКУ чітко визначила які обов'язкові елементи встановлюються відносно податків та зборів, під час введення податку можуть бути передбачені відповідні пільги та порядок їх застосування [21]. В таблиці 3.2 узагальнено окремі елементи податку з доходів фізичних осіб, закріплені законодавчо.

Таблиця 3.2 – Платники податку, об'єкт та база оподаткування податком на доходи фізичних осіб в Україні

Платники податків	Об'єкт оподаткування	База оподаткування	Нормативний документ
фізична особа-резидент	загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід	загальний оподатковуваний дохід, з урахуванням особливостей визначених Розділом IV Податок на доходи фізичних осіб ПКУ	стаття 162, 163.1, 164 ПКУ
	доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання)		
	іноземні доходи – доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України		
фізична особа-нерезидент	загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерела його походження в Україні	загальний оподатковуваний дохід, з урахуванням особливостей визначених Розділом IV Податок на доходи фізичних осіб ПКУ	стаття 162, 163.2, 164 ПКУ
	доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання)		

Джерело: узагальнено автором на основі джерела [21]

При цьому слід зауважити та запам'ятати, що різні питання які виникають і стосуються питань оподаткування не можуть бути врегульовані іншими Законами України, крім Податкового Кодексу України.

З 2014 року в Україні відповідним Законом Верховна Рада ввела в обіг таке нове для нас поняття в оподаткуванні громадян, як податковий кредит. До податкового кредиту законодавчий орган держави дозволив платнику податків включати фактично понесені ним витрати протягом звітного податкового року, перелік яких визначений у статті 5 пункту 5.3 Закону, та зменшувати свій річний оподатковуваний дохід в річній податковій декларації.

Право на визнання витрат які включаються до Податкового кредиту є витрати підтверджені платником податку документально, зокрема:

- = фіскальний та\або товарний чек;
- = касовий ордер;
- = товарно-транспортна накладна;
- = договір, який ідентифікує продавця товарів (робіт, послуг); інші.

При цьому принагідно пам'ятати, що підтвердні документи платник не надає податковому органу, але зобов'язаний зберігати протягом установленого терміну, тобто загального строку давності для проведення перевірок, який складає 1095 днів (3 роки), що настає за останнім днем граничного строку подання податкової декларації, якщо декларація подана пізніше – днем фактичного подання.

Податковий кредит може бути застосований виключно фізичною особою-резидентом, про умові наявності індивідуального ідентифікаційного коду. Загальна сума податкового кредиту не може перевищувати загального річного оподаткованого доходу, отриманого на протязі року у вигляді заробітної плати. Право на застосування податкового кредиту обмежене в часі, та не переноситься на наступні податкові періоди.

3.2 Організація і методика оподаткування об'єкта облікового спостереження

На протязі тривалого періоду часу, одним із предметів дискусій науковців є питання які пов'язані із визначенням механізму оподаткування доходів фізичних

осіб (прогресивний чи пропорційний); ставок податку, що мають застосовуватися (прогресивна, пропорційна, єдина); розміру неоподаткованого мінімуму; бази оподаткування; пільг, тощо. В сучасних умовах глобалізації розвиток економіки України направлений на формування ефективної соціально-справедливої системи оподаткування доходів фізичних осіб. Звичайно після 24 лютого 2022 року, багато що змінилося не тільки на рівні держави, а і окремо взятого громадянина.

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) є одним із системо утворюючих податків нашої держави, як на рівні держави, а особливо на рівні місцевих бюджетів територіальних громад.

За оперативною інформацією Державної Казначейської служби України в структурі надходжень місцевих бюджетів за перше півріччя 2022 року найбільшу питому вагу займає податок з доходів фізичних осіб. В структурі доходів загального фонду без трансфертів ПДФО складає – 66,7%, разом із трансфертами враховуючи загальний та спеціальний фонд – трохи більше 40,0%.

За офіційними даними Міністерства фінансів України частка податку на доходи фізичних осіб у Зведеному бюджеті України по роках становила: 2014 рік – 16,49%; 2017 рік – 18,26%; 2020 рік – 21,44%. Станом на 1 листопада 2022 року податок на доходи фізичних осіб у Зведеному бюджеті держави склав 19,86 відсотків.

Звичайно кожна країна формує індивідуальну систему оподаткування доходів громадян, свої об'єкти, база та ставки, податкові пільги та інше.

В таблиці 3.3 наочно показано спільні та відмінні риси механізмів нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб які діють в Україні та країнах членах Європейського Союзу.

За даними інформаційних Інтернет - видань, іноземні системи прямого оподаткування доходів фізичних осіб мають достатньо апробовану практику становлення та розвитку, перш за все на базі глибокого усвідомлення платниками податків свого обов'язку визначеного Конституцією – сплата податків.

Таблиця 3.3 – Спільні та відмінні риси механізмів сплати ПДФО в Україні та країнах ЄС

Спільні риси	Відмінні риси
Податок на доходи фізичних осіб застосовується в усіх країнах світу	Прозорість та відкритість оподаткування ПДФО
Декларування доходів громадян	Прогресивна шкала оподаткування
Передбачено застосування спрощених технологій оподаткування	Існує нульова ставка оподаткування доходів громадян за низького рівня доходів
Існує знижка оподаткованого доходу в залежності від кількості дітей в сім'ї	Правила оподаткування ПДФО в ЄС встановлюються органами місцевого самоврядування, а не на загальнодержавному рівні
Державний контроль та адміністрування	Надання соціальних пільг у справлянні податку з доходів фізичних осіб не окремим категоріям, а сім'ям
Передбачена система податкових піль	Більшість країн Євросоюзу стягують податки на всі доходи, отримані як в країні, так із її межами
Податок на доходи фізичних осіб є одним із основних джерел надходження до бюджету	В оподаткуванні заробітної плати використовують прогресивну шкалу, а в оподаткуванні інших доходів – пропорційні ставки
Однакова сутність та риси податкових систем України та країн ЄС	Практично у всіх країнах Євросоюзу діє податок на розкіш
Податкові системи України та країн ЄС розвиваються під впливом економічних, соціальних і політичних процесів у тій чи іншій країні.	

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [29]

Податкова культура європейських держав значно відрізняється від вітчизняних реалій, за рахунок значних соціальних видатків та уваги зі сторони держави до платника податків. Сама сутність податку, розуміється по іншому, для прикладу в Німеччині – це підтримка, яку надають громадяни державі, у Великій Британії – обов'язок перед державою, у Франції – як обов'язкова плата, тощо.

Будь-яка держава зацікавлена в постійному удосконаленні системи оподаткування доходів фізичних осіб, щоб досягти її соціальної справедливості, фіскальної та економічної ефективності.

Фіскальний аспект податку (ПДФО) залежить від багатьох факторів, проте суттєвий вплив на податкові надходження до бюджетів різних рівнів залежить від зовнішніх факторів, зокрема:

- = стану податкового законодавства;
- = макроекономічних показників;
- = ситуації в країні, тощо.

Податок з доходів фізичних осіб чутливо реагує на явища, які впливають на отримання доходу, наприклад: пандемія, карантинні заходи пов'язані з COVID-19, військові події. Висновок полягає в тому, якщо фізична особа не отримує доходи, то відповідно вона й не сплачує податок.

Дж. Фікс в своїй праці зазначав, що не будь-яка сума грошей, яку отримав індивід, є доходом, а тільки та яка збільшує його активи, тобто зміна активів або їх збільшення за рахунок заощаджень не вважається доходом.

Е. Селігман в свою чергу вважав дохід фізичної особи – потоком багатства, виходячи з цього він повинен бути оцінений за визначений період. Коли ми говоримо про дохід з метою оподаткування, то маємо на увазі річний дохід. Власник використовує його для цілей споживання, тобто збереження капіталу [37].

На наше переконання ПДФО відповідає принципу загальності тобто всеохопності, під його дію підпадають всі верстви населення та практично всі можливі форми доходу. Податок за час свого існування пройшов довгий і складний шлях реформування, що суттєво вплинуло на його фіскальну ефективність.

Фіскальна компонента ПДФО у структурі зведеного бюджету України характеризується певним динамізмом, зокрема, темпи зростання надходжень податку на доходи фізичних осіб та заробітної плати, як основної бази для його нарахування, є нерівномірними.

Впродовж останніх років в Україні податкове навантаження на трудові доходи усіх верств населення мало тенденцію до зростання. При цьому слід зауважити, що податкове навантаження на невисокі доходи громадян є більшими, ніж у багатьох країнах Європейського Союзу. Який вихід з цієї ситуації, не збільшуючи податкове навантаження на платників податків, необхідно посилити та підвищити якість податкового контролю.

Крім того, податкова соціальна пільга не є на сьогодні ефективним інструментом соціальної підтримки малозабезпечених верств населення.

Ми підтримуємо позицію як окремих науковців, так і народних депутатів, котрі вважають за доцільне, замість податкової соціальної пільги для фізичних осіб запровадити прогресивні ставки податку, це дозволить не лише підтримати малозабезпечені верстви населення, а й сформувати середній клас в Україні.

Крім того, так званий неоподатковуваний мінімум доходів громадян доцільно давно було трансформувати до рівня країн Європейського Союзу, більш менш адекватному українським реаліям. Прозорість, відкритість та спрямованість на вирішення соціальних питань та економічну мотивацію громадян-платників податків виступає основними пріоритетами податкових систем європейських країн.

В Україні у мовах створення соціально орієнтованої ринкової економіки удосконалення механізмів оподаткування фізичних осіб із урахуванням ефективного європейського досвіду повинно стати пріоритетом відносно вдосконалення української податкової системи в цілому, зокрема і оподаткування громадян.

В Україні на часі стоїть питання підвищення податкової культури та податкової дисципліни, звичайно це не можливо досягти в умовах війни, але кожен громадянин має повністю усвідомлювати, що сплата податків поєднує обов'язок перед своєю країною та можливістю стимулювання і регулювання державою розподілу коштів між платниками податків та потребами держави.

3.3 Вдосконалення обліку та оподаткування в умовах застосування цифрових технологій

Перед власниками (керівниками) підприємств достатньо часто постає слушне запитання, як стимулювати та матеріально заохотити працівника? Особливо гостро це відчувається на сьогодні, в умовах військових дій в Україні. Найбільш поширеними були і залишаються – видача премії, підвищення

заробітної плати, але з них потрібно платити податки, нараховувати внески до фондів соціального страхування, тощо. Тому потрібно вишикувати менш витратні (дешевші) способи додаткових заохочень працівників свого підприємства.

Звернемося до значення терміну «додаткові блага» - це інші доходи, відмінні від заробітної плати, нараховані (виплачені) на користь платника податку фізичної особи. При цьому зосереджуємо увагу, що більшість видів додаткових благ підлягають включенню до сукупного оподаткованого доходу та підлягають під оподаткування.

На сьогодні оподаткування виступає державним економічним регулятором, ефективності та стабільного економічного розвитку. Відомі різні способи оптимізації податкового навантаження, як законні, так і не законні. Найбільш поширеними є механізми, які застосовуються задля ухилення від сплати податків: використання офшорних зон, центри конвертації, підробка, «викривлення», тощо.

Щоб оцінити ефективність податкового режиму України, використаємо показник податкового навантаження.

У макроекономічному середовищі податковий тягар показує, чи ефективно працює податкова політика держави, тобто який вплив має оподаткування на джерело платежу. Як показує міжнародна практика, даний показник визначається відношенням фактичних податкових надходжень до зведеного бюджету країни до внутрішнього валового продукту.

Аудиторська компанія PwC та Група Світового банку щорічно проводять дослідження систем оподаткування та оприлюднюють відповідний рейтинг Doing Business. Рейтинг включає кількість податкових платежів, ставка оподаткування, час потрібний на підготовку та подання податкового звіту.

Проведені власні наукові дослідження підтверджують необхідність вирішення рівня податкового навантаження в Україні, зокрема знизити ПДФО та ЄСВ до 15%, або об'єднати їх із загальною ставкою на рівні 20-25%. На наш погляд це має позитивно вплинути на зменшення податкового навантаження, скорочення легальної зайнятості працівників, підтримати малий та середній бізнес, який займає найбільшу питому вагу в економіці держави.

Ще на початку 2022 року у Верховній Раді був зареєстрований законопроект, згідно з яким пропонується знизити розмір податку на фонд оплати праці, об'єднавши три податкові платежі. Законопроектом №6548 передбачається замість трьох існуючих податків ввести єдину ставку податку в розмірі 20%, мова йде про заміну військового збору (1,5%), ЄСВ (22%) та ПДФО (18%). На думку авторів законопроекту, єдина ставка податку у 20% дозволить оптимізувати податкові платежі, розвантажити роботодавців від податкового тягаря, вивести заробітну плату з тіні.

На сьогодні в Україні фактичний податковий тягар значно нижчий від середньосвітового показника та показників окремих розвинених країн, оскільки віддача від системи оподаткування громадян досить низька.

Оптимізація оподаткування, це мова виключно про законні методи зменшення податкового тягаря, тобто це те що не заборонено законодавством.

Серед найбільш поширених методів, який використовується як схема оптимізації є метод економії на сплаті податків за працевлаштованих працівників, як суб'єктів господарювання на спрощеній системі оподаткування.

Така схема особливо популярна на ринку ІТ-послуг, де практично не можливо розмежувати трудові і господарські відносини, це є ідеальним підґрунтям.

В той час сучасні бухгалтерські ІТ-технології дозволяють значно скоротити витрати як безпосередньо на адміністрування податку, так і для підприємства для визначення об'єкта оподаткування, бази, застосування пільг, інше.

Довідник Виробничі календарі призначений для формування і зберігання виробничих календарів. Відкривається за відповідною командою в розділі Довідники. Виробничий календар - це своєрідний класифікатор, постійні відомості, які не змінюються протягом року. Їх може бути декілька. Виробничий календар (який є загальнодержавним) входить в поставляються дані програми і оновлюється в міру затвердження календаря і переносів свят в Україні. При необхідності можна ввести кілька виробничих календарів. Рекомендується ввести

виробничий календар на початку року на підставі загальнодержавного календаря на весь рік. Це допоможе уникнути помилок у розрахунках протягом року.

Виробничі календарі самі по собі не використовуються в бухгалтерському обліку, на їх підставі формуються графіки роботи підрозділів, а також графіки роботи працівників та співробітників підприємства

Послідовність Введення виробничого календаря:

Натисніть створити;

Заповнити необхідні поля.

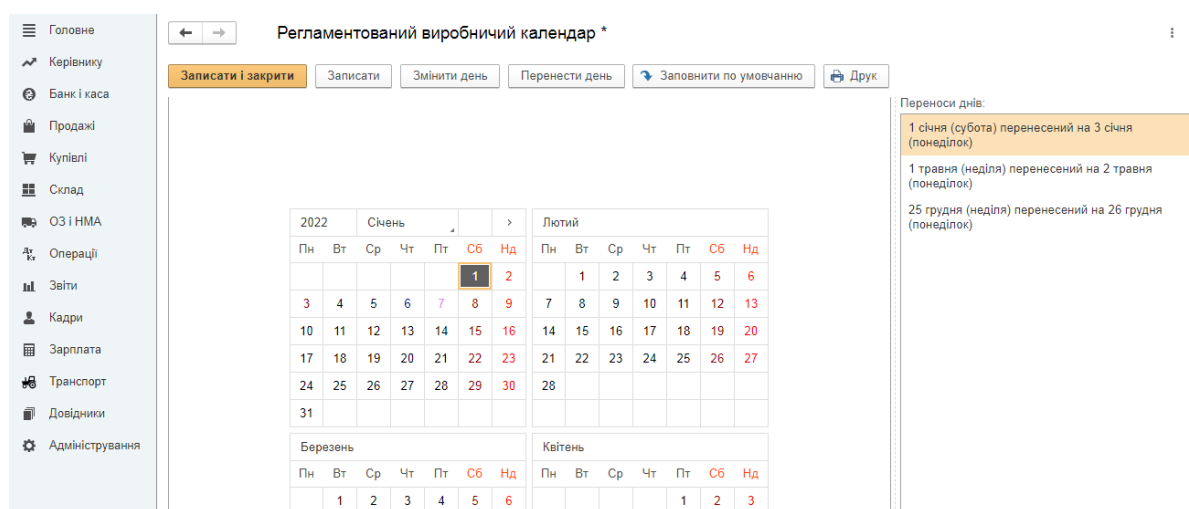

Рисунок 3.1 – Регламентований виробничий календар

У довіднику Способи відображення заробітної плати в регламентованому обліку задаються господарські операції, які можна поставити у відповідність розрахунковим величинам. при відображенні заробітної плати.

Господарська операція складається з однієї проводки з бухгалтерського обліку та податкового призначення для податкового обліку.

Також для способів відображення нарахувань вказується порядок формування відображення внесків у фонди для таких нарахувань:

Відображається тим же способом, що і нарахування;

Відображається як основне нарахування співробітника;

Відображається особливим способом (зазначається, яким саме).

Додаткові параметри для проводок по внесках визначаються за даними реєстру відомостей Статті витрат за внесками фізичної особи - тут кожному

податку (виду внеску) і бухгалтерського рахунку витрат ставиться у відповідність своя стаття витрат для внесків.

Найменування	Рахунок	Субkonto	Рахунок	Субkonto	Под. призн. витрат (до 0...)	Стратегія відображення...
Відпускні (А3)	92	Відпускні (А3)	661		Под. призн. (ПДВ)	Спосіб відображення ЕС...
Зарплата (А3)	92	Оклади й тариф...	661			Як нарахування
Зарплата (ОПЗ)	91	Оклади й тариф...	661			Як нарахування

Рисунок 3.2 – Способи відображення заробітної плати в регламентованому обліку

Довідник Підстави звільнення містить перелік підстав звільнення працівників згідно з Кодексом законів про працю в Україні [].

Довідник може бути заповнений згідно Кодексу - для цього у формі списку довідника призначена кнопка Підбір.

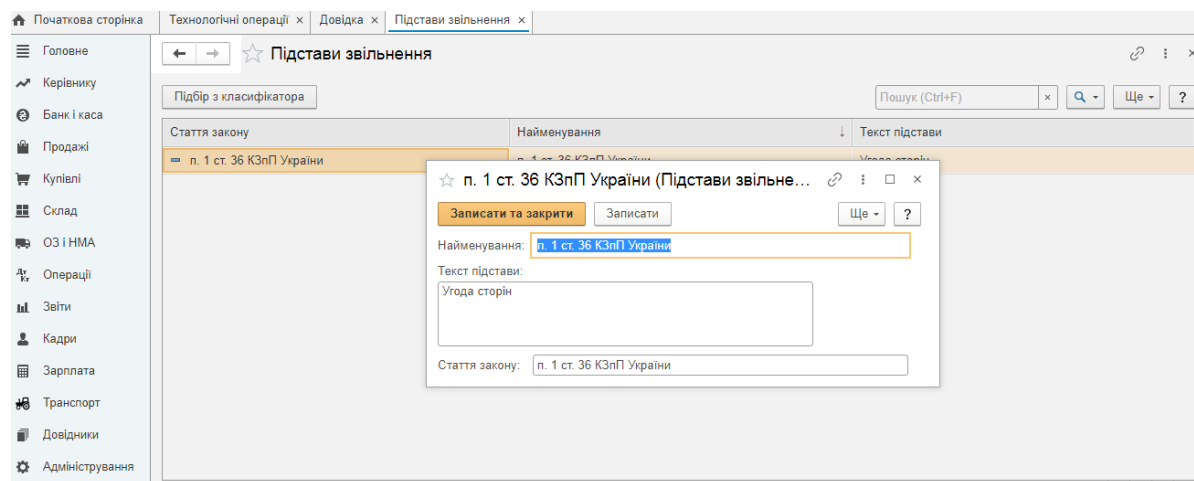

Рисунок 3.3 – Підстави для звільнення працівника

Програма дозволяє формувати і зберігати графіки роботи, які використовуються на підприємстві. Графіки роботи формуються на основі виробничих календарів. Можна використовувати графіки роботи як для підприємства в цілому, так і для його підрозділів (наприклад, графік роботи

складу). У графіку роботи підрозділу міститься інформація про робочі дні цього підрозділу. Наприклад, якщо склад підприємства працює на приймання товару від постачальників по вівторках і четвергах, то робочими днями для графіка роботи Приймання товару на складі будуть вівторки і четверги.

В залежності від виробничої необхідності або в залежності від потреб тих підрозділів, для яких графік роботи призначений, графіки роботи можуть наставлятися на весь рік або на визначений період. Також наставка графіка роботи може проводитися час від часу протягом усього року, на деякий кількість днів вперед.

У списку виводиться:

- Найменування - заповнюється при введенні графіка;
- Виробничий календар - при введенні зазначається, на якій підставі запроваджено графік роботи.

- Спосіб заповнення - вид графіка. Залежно від способу заповнення графіки можуть бути двох видів:

* За тижнями (погодинні) - такий графік жорстко прив'язаний до днів тижня. Це найпростіший графік роботи, що найчастіше зустрічається. До цього виду належать графіки 40-годинний робочий тиждень та інші. Розрізняються вони тільки кількістю відпрацьованого часу або відпрацьованих днів. П'ятиденка, шестиденка, два робочих дні на тиждень - варіанти цього графіка роботи.

* За циклами довільної довжини. Такий графік жорстко прив'язаний до чисел місяця, тому що в якості початку циклу вказується певна дата, від якої відраховуються дні циклу. Дні тижня на цей графік не впливають, дуже рідко враховуються святкові дні. Варіантами циклічних графіків є змінні графіки, а також графіки з ковзаючими вихідними: добу через троє, два через два та інші.

- Можлива причина - результат перевірки правильності заповнення графіка. Виводиться попередження про помилки при заповненні графіка роботи.

- Опис - докладний опис заповнюється при введенні.

Червоним кольором виділяються графіки, які неправильно заповнені.

Наставка графіків роботи

- Необхідно ввести потрібну кількість графіків роботи на підставі виробничого календаря.
- Для кожного графіка роботи необхідно вказати, які дні є в ньому робочими. Графік роботи необхідно заповнювати на стільки днів вперед, на скільки це необхідно тим, хто його використовує.
- В кінці року необхідно заповнити наявний графік роботи дещо вперед на підставі даних минулого року на наступний рік, щоб не було помилок при розрахунках різних документів (на період до виходу загальнодержавного календаря на наступний рік).

Найменування	Вид графіка	Тривалість робочого тижня
10 годин на тиждень	П'ятиденка	10,00
Доба через дві 1 зміна	Змінний	40,00
Доба через дві 2 зміна	Змінний	40,00
Неповний робочий день 4 години	П'ятиденка	4,40
П'ятиденка	П'ятиденка	40,00
Шестиденка	Шестиденка	40,00

Рисунок 3.4 – Формування графіку роботи

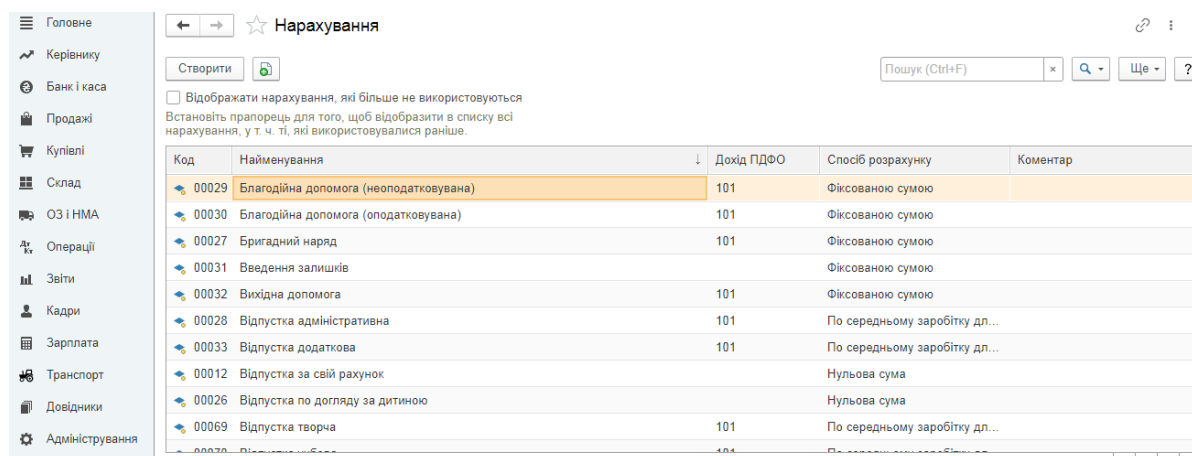
Введення нового графіка роботи. Для цього потрібно натиснути кнопку Створити, заповнити необхідні поля.

Якщо графіків роботи в списку багато, корисно розбити їх на групи. Графіки роботи можна згрупувати за різними ознаками, наприклад, за способом заповнення.

- Для введення групи натисніть , введіть найменування групи. Можна підпорядкувати одну групу іншій. Для цього при введенні виберіть групу вищого рівня.
- Введіть необхідну кількість груп, за допомогою миші перетягніть графіки роботи у відповідні групи.

План видів розрахунку Нарахування містить список нарахувань, що використовуються при обліку заробітної плати працівників підприємств.

У план видів розрахунку можна додавати свої види розрахунків, вказуючи у кожного порядок його оподаткування податком на доходи фізичних осіб, єдиним соціальним внеском, а також спосіб відображення нарахованих сум у бухгалтерському і податковому обліку.

Код	Найменування	Дохід ПДФО	Спосіб розрахунку	Коментар
00029	Благодійна допомога (неоподатковувана)	101	Фіксованою сумою	
00030	Благодійна допомога (оподатковувана)	101	Фіксованою сумою	
00027	Бригадний наряд	101	Фіксованою сумою	
00031	Введення залишків		Фіксованою сумою	
00032	Вихідна допомога	101	Фіксованою сумою	
00028	Відпустка адміністративна	101	По середньому заробітку дл...	
00033	Відпустка додаткова	101	По середньому заробітку дл...	
00012	Відпустка за свій рахунок		Нульова сума	
00026	Відпустка по догляду за дитиною		Нульова сума	
00069	Відпустка творча	101	По середньому заробітку дл...	

Рисунок 3.5 – Конфігурація нарахування доходів працівникам

У довіднику Фізичні особи ведеться список всіх осіб, які можуть мати відносини з підприємством і зберігається тільки особиста інформація (персональні дані) таких осіб.

В першу чергу до таких фізичних осіб відносяться співробітники підприємства (які виконують роботи як за трудовими договорами, так і за договорами цивільно-правового характеру). Список співробітників також ведеться в окремому довіднику співробітників, де зберігається їхня кадрова інформація. Роботу з працівниками, у тому числі з їх особистими даними, зручно здійснювати саме з довідника співробітників.

Крім співробітників в список фізичних осіб можуть бути додані акціонери або інші особи, які не є співробітниками підприємства, але яким виплачується дохід, і, отже, може знадобитися розрахувати з цього доходу податок.

ПІБ	Код
Абдулов Юрій Володимирович	00-0000002
Авдеев Владислав Миколайович	00-0000001
Админенко Віктор Сергійович	00-0000003
Аксьонов Артур Петрович	00-0000004
Ареф'єв Денис Олегович	00-0000005
Барабашка Олена Петрівна	00-0000006
Більданов Олексій Миколайович	00-0000007
Богданов Владислав Георгійович	00-0000008
Богословський Федір Михайлович	00-0000009
Буков Роман Іванович	00-0000021
Горбатова Інна Іванівна	00-0000018
Дудін Ігор Іванович	00-0000010
Сімонова Жасня Костянтинівна	00-0000011

Рисунок 3.6 – Довідник Фізичні особи

План видів розрахунку Утримання містить список утримань, які використовуються при розрахунку заробітної плати співробітників підприємства.

Утримання, які використовуються при розрахунку виконавчих листів є наперед визначеними і не можуть бути вилучені зі списку утримань.

Користувач може додавати свої види розрахунків, вказувати спосіб розрахунку їх результату (відсотком, сумою тощо).

Код	Найменування	Спосіб розрахунку	Коментар
00001	Аліменти відсотком	Аліменти процентом	
00002	Аліменти відсотком до межі	Аліменти процентом до межі	
00004	Аліменти фікс. сумою	Аліменти фіксованою сумою	
00003	Аліменти фікс. сумою до межі	Аліменти фіксованою сумою до ...	
00011	Індикація аліментів	Індикація аліментів	
00009	Поштовий збір	Поштовий збір	
00010	Профспілковий внесок	Відсотком	
00006	Утримання по вик. листу відсотком до межі	Виконавчий лист процентом до ...	
00007	Утримання по вик. листу фікс. сумою	Виконавчий лист фіксованою су...	
00008	Утримання по вик. листу фікс. сумою до межі	Виконавчий лист фіксованою су...	

Рисунок 3.7 – Конфігурація розрахунків Утримань з доходів працівників

Документ Заява про застосування пільги з податку на доходи фізичних осіб призначений для реєстрації даних про заяви на застосування пільг ПДФО (їх призначення або припинення).

У документі зазначається:

Список фізичних осіб;

Пільга (вибирається з довідника Види пільг з ПДФО);

Дата зміни;

Актуальність.

Заява на застосування пільги ПДФО УН00-000002 від 01.03.2020 12:00:00

Провести та закрити Записати Провести Друк

Дата: 01.03.2020 12:00:00 Номер: УН00-000002

Організація: Універсал

N	Працівник	Пільга	Дата зміни	Актуальність
1	Желнова Валентина В'ячеславівна	169.1.1	01.03.2020	☒

Відповідальний: Абдулов Юрій Володимир

Рисунок 3.8 – Заява працівника на застосування пільги по ПДФО

Документ Відображення взаєморозрахунків з контрагентами в 1-ДФ призначений для реєстрації доходів, які не відносяться до заробітної плати (доходи приватного підприємця, аліменти тощо) і включення їх у регламентований звіт Форма 1-ДФ.

По кожному з контрагентів документ слід оформляти один раз у квартал. Належність документа до звітного кварталу визначається реквізитом **Період нарахування**.

З допомогою кнопки Заповнити існує можливість автоматичного заповнення за даними бухгалтерського обліку інформації про доходи виплачені фізичним особам та утримані суми ПДФО.

Форму №1-ДФ подають всі податкові агенти незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками та/або форми нарахування (виплати) доходу (у грошовій або не грошовій формі). Таким чином, форму №1-ДФ зобов'язані подавати всі роботодавці незалежно від системи оподаткування (загальна чи спрощена) [22].

Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма №1-ДФ), була затверджена

і введена для використання наказом Міністерства фінансів України від 13 січня 2015 року [22].

Розрахунок подається окремо за кожний квартал (податковий період) з розбивкою по місяцях звітного кварталу протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу. Окремий розрахунок за календарний (податковий) рік не подається.

Виключення становлять лише випадки, коли протягом звітного періоду податковий агент не нараховував доходи платнику податків.

N	Контрагент	Вид доходу	Дохід	Податок
1	Луговий - приватна особа	102	20 000,00	3 900,00

Рисунок 3.9 – Формування Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма №1-ДФ)

Документ Зміна параметрів розрахунку індексації призначений для установки базових періодів, які беруть участь в алгоритмі розрахунку індексації заробітної плати. Базовим періодом є період, в якому проводиться підвищення заробітної плати.

Документ може бути введено на підставі документа Кадрове переведення або введений самостійно.

Документ Зміна параметрів розрахунку індексації (за посадами) призначений для установки базових періодів, які беруть участь в алгоритмі розрахунку індексації заробітної плати, в цілому за посадами (для всіх працівників, які працюють на цій штатній позиції). Базовим періодом є період, в якому проводиться підвищення тарифної ставки.

Документ може бути сформований на підставі документа кадрове переведення або введений самостійно.

N	Дата зміни	Підрозділ організації	Посада
1	01.05.2020	Автопарк	Водій
2	01.05.2020	Адміністрація	Бухгалтер
3	01.05.2020	Адміністрація	Генеральний директор
4	01.05.2020	Адміністрація	Головний бухгалтер
5	01.05.2020	Адміністрація	Інженер по плануванню
6	01.05.2020	Адміністрація	Прибиральниця
7	01.05.2020	Машино-тракторний парк	Водій
8	01.05.2020	МТФ	Доярка
9	01.05.2020	СТФ	Робочий
10	01.05.2020	Тваринництво	Ветеринар

Рисунок 3.10 – Зміна параметрів розрахунку індексації за посадами

Документ Введення відомостей про індексований дохід дозволяє реєструвати суми проіндексованого доходу сумісників на інших підприємствах.

У табличній частині документа вказується прізвище або податковий ідентифікаційний код працівника і сума проіндексованого доходу, сума індексації та період за який цей дохід був отриманий.

N	Співробітник	Фіз. особа	Дата дії	База індексації	Індиксація
1	Мануйлов Іскандер Леонтійович		30.04.2020	900.00	30.00

Рисунок 3.11 – Формування відомості про індексований дохід

Документ Довідка про доходи дозволяє формувати і редагувати для працівників підприємства довідки про суми доходів і утримань за довільний період часу одного з наступних видів:

= довідка у довільній формі - не регламентована форма використовується для різних цілей;

= довідка для розрахунку виплат по соціальному страхуванню - за формою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2001 року № 1266, у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2015 року № 439 [23];

= довідка для розрахунку пенсії - за формою, затвердженою постановою правління Пенсійного фонду України від 25.11.2005 року № 22-1 [24];

= довідка для оформлення субсидії - за формою, затвердженою наказом Міністерством праці та соціальної політики України від 27.08.2004 року № 192, в редакції наказу Міністерства соціальної політики України від 05.06.2015 року № 591 [25].

N	Період	Сукупний дохід	Утримання	Сума до виплати
1	01.11.2022	20 000,00	3 900,00	16 100,00

Рисунок 3.12 – Документ Довідка про доходи

Звіт Аналіз витрат на оплату праці призначений для отримання інформації про витрати на оплату праці та відрахування на соціальні потреби.

Звіт формується за даними оборотів за кредитом рахунків 66 Розрахунки по виплатах працівникам та 65 Розрахунки за страхуванням у кореспонденції з рахунками обліку витрат.

Кожна графа звіту відповідає рахунку обліку розрахунків з персоналом або рахунку розрахунків по соціальному страхуванню і забезпеченню. Кожний рядок звіту відповідає рахунку обліку витрат або об'єкту аналітичного обліку на цьому рахунку.

Документ відображення заробітної плати в бухгалтерському обліку формує проводки з нарахованої зарплати, якщо в налаштуваннях обліку зазначено формування проводок в кінці періоду.

Табличні частини документа можна заповнювати автоматично (кнопка Заповнити) або вручну. Автоматично документ заповнюється співробітниками підприємства або зазначеного підрозділу.

Нарахування зарплати (створення) *

Провести та закрити Записати Провести

Місяць нарахування: Грудень 2022 Організація: Дата: 30.12.2022 00:01 Номер:

Підрозділ:

Заповнити Підбір Перерахувати

Попередній розрахунок: ☐ Перерахунок ПДФО з початку року: ☐

[Підсумки по документу](#)

Нарахування Утримання Внески ПДФО Внески ФОП

N	Співробітник	Підрозділ	Нарахування	Розмір	Дата початку	Результат	Відпрацьовано днів
A		Посада			Дата закінчення		Відпрацьовано годин
1	Абдулов Юрій Володимирович (осн.)	Адміністрація	Оклад по днях	2 500,000	01.12.2022	2 500,00	21,00
		Бухгалтер			31.12.2022		168,00
2	Абдулов Юрій	Адміністрація	Нарахування зарплати	1 000	01.12.2022	4 066,36	

[Докладніше див. Розрахунковий листок](#)

Рисунок 3.13 – Формування Документу «Нарахування заробітної плати»

Документ Нарахування заробітної плати проводить нарахування зарплати і формує проводки по нарахованій зарплаті.

Табличні частини документа можна заповнювати автоматично (кнопки Заповнити та Підбір) або вручну. Автоматично документ заповнюється співробітниками організації або зазначеного підрозділу. Після заповнення необхідно відкоригувати відпрацьований час для співробітників, які працювали не всі дні місяця. Потім можна проводити перерахунок належних нарахувань, податків та внесків (кнопка Перерахувати).

Результати розрахунку по кожному працівнику можна проаналізувати з допомогою розрахункового листка.

Податковий розрахунок за формою №1-ДФ заповнюють та подають податкові агенти, які нараховують та виплачують дохід фізичним особам. При цьому порядок та терміни подання звіту однакові для всіх податкових агентів

(юридичних та фізичних осіб), незалежно від організаційно-правової форми підприємництва. Для більшої наочності нами було узагальнено та подано у вигляді таблиці 3.4 основні особливості заповнення форми звіту №1-ДФ.

Таблиця 3.4 – Особливості, які потрібно враховувати при заповненні Форми №1-ДФ

Реквізити форми №1-ДФ	Особливості заповнення
Заголовна частина	Графи «Працювало за трудовими договорами та за цивільно-правовими договорами», заповнюється у разі наявності у юридичної або само зайнятої фізичної особи найманих працівників.
Розділ I. Суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і суми утриманого з них доходу	Нарахований дохід відображається повністю без вирахування податку на доходи фізичних осіб, суми ЄСВ, страхових внесків, обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, суми податкової соціальної пільги за наявності та військового збору.
Розділ II. Оподаткування процентів, вигащів (призів) у лотерею та військовий збір	Відомості про фізичну особу-платника податку: = якій нараховані доходи у вигляді процентів не зазначаються; = якій нараховані доходи у вигляді вигащів (призів) у лотерею, не зазначаються; = якій нараховані доходи, з яких утримується військовий збір, не зазначаються.
Кінцева частина	У кінці податкового розрахунку проставляються кількість заповнених рядків Розділу I, кількість фізичних осіб, на яких подано розрахунок, та кількість сторінок розрахунку. На останній сторінці: = юридичні особи – завіряють розрахунок підписами керівника, головного бухгалтера, печаткою; = фізичні особи-податкового агента-підписом особи, яка подає розрахунок. Дата подання – проставляють дату фактичного подання розрахунку податковим агентом.

Джерело: узагальнено автором за даними джерела [22]

У разі виявлення помилок, що містяться у раніше поданій формі, уточнююча форма № 1-ДФ подається після встановленого законодавством терміну як за звітний, так і за попередні періоди на підставі інформації з попередньо поданої форми і містить дані лише за рядками й реквізитами, що уточнюються.

Для цього потрібно виключити помилкову інформацію та ввести достовірну, тобто повністю заповнити два рядки: в першому рядку в графі 9 «Ознака (0,1)» зазначається «1» – рядок на виключення, а в другому «0» – рядок на внесення:

Таким чином, податковий агент повинен виправити помилку, допущену у попередньому кварталі, та подати уточнюючу форму № 1-ДФ. При цьому якщо у формі за відповідний квартал недостовірно відображено нарахований дохід та/або податкові зобов'язання (зазначено суму більшу або меншу, ніж нараховані), у разі самостійного виявлення такого порушення платником (податковим агентом) застосовується штраф у розмірі 510 грн. (1020 грн. за повторне порушення).

Що стосується коригування військового збору (Розділ II форми № 1-ДФ), то тут також виключається помилкова інформація та вводиться достовірна, як і в Розділі I форми № 1-ДФ. При цьому в рядку «Військовий збір - виключення****» потрібно повторити всі графи помилкового рядка, а в рядку «Військовий збір» – відобразити правильну інформацію.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено узагальнення та розв'язано науково-практичне завдання, що полягає в удосконаленні організаційних, методологічних та практичних положень з обліку, оподаткування та аудит розрахунків за виплатами працівникам. Проведене дослідження дало змогу сформулювати висновки, що підтверджують розв'язання завдань відповідно до поставленої мети.

1. Праця є одним із чотирьох факторів виробництва, які стимулюють пропозицію. У ринковій економіці компанії використовують ці компоненти пропозиції для задоволення споживчого попиту.

2. Вартість робочої сили – це заробітна плата, що виплачується працівникам, а також відповідні податки та пільги. Корисно розуміти вартість робочої сили з ряду причин, включаючи такі моменти, як: управління витратами; аутсорсинг; перерахування вартості.

3. Завдання обліку оплати праці полягають, перш за все, у тому, щоб створювати економічно обґрунтовану та достовірну інформацію про працю та її оплату, проводити точну та своєчасну оплату праці працівників організації, стежити за правильністю відображення операцій, пов'язаних з нарахуванням та виплатою заробітної плати, тощо. Крім того обчислення заробітної плати, податків та інших відрахувань із заробітної плати може бути трудомістким процесом, який вимагає великої точності, щоб забезпечити відповідну оплату працівникам і дотримання підприємством всіх нормативних актів. Ось декілька найпоширеніших проблем із заробітною платою, з якими стикаються власники малого бізнесу : обробка заробітної плати вручну; зміни в трудовому законодавстві; конфіденційність; шахрайство з виплатою заробітної плати; заробітна плата в конвертах.

4. Цифровий облік не виключає важливість процедур бухгалтерського обліку та не відкидає ролі бухгалтера. Так, цифрова трансформація дозволяє значно модернізувати трудові відносини, зокрема: забезпечити перехід на ризик-

орієнтований підхід; зменшити кількість обов'язкових кадрових документів; забезпечити контроль над перевітками роботодавців.

5. Об'єктом дослідження при виконанні роботи обрано Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕЛЛТА», яке створено у 2015 році з метою забезпечення вітчизняного ринку якісними послугами у сфері будівництва. ТОВ «ЕЛЛТА» відноситься до малих підприємств, основним видом діяльності якого є інші будівельно-монтажні роботи (КВЕД 43.29). Підприємство засноване на приватній власності у вигляді внесків до статутного капіталу. Підприємство входить до Асоціації будівельних підприємств, що дозволяє йому реалізовувати безліч задач та цілей.

6. Належний стан та структура активів підприємства – важлива умова для здійснення комерційної діяльності на сучасному ринку. Використовуючи дані про стан і зміну обсягу активів підприємства за 2019-2021 роки, можна зробити висновок, що відбувся приріст активів за цей період, що свідчить про зміцнення економічного потенціалу підприємства, його ваги на ринку. Усі підприємства також повинні брати на себе зобов'язання, щоб працювати та розвиватися. Компанії повинні сплачувати свої зобов'язання відповідно до погоджених умов. Кредитори мають законне право стягнути ці борги, якщо компанія їх не погасить. Належний баланс пасивів і власного капіталу забезпечує стабільну основу для компанії. Дослідження показали, що у структурі джерел фінансування досліджуваного підприємства переважає власний капітал, який у 2021 році порівняно з 2019 збільшився на 1601,2 тис. грн. або на 70,52%, проте за досліджуваний період зобов'язання підприємства також значно зросли, а саме на 3384,7 тис. грн. або у 14,87 рази.

7. Аналізуючи компанію за допомогою коефіцієнтів ліквідності, можна переконатися, що компанія є фінансово здоровою та гідною інвестицій. Використання коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності дозволяє отримати повну картину фінансового стану компанії. Проведення цієї оцінки лише на основі одного набору коефіцієнтів може дати оманливе зображення фінансового

стану. Оскільки аналіз тенденції та динаміки цих співвідношень дозволяє побачити, покращується чи погіршується становище компанії.

8. Товариство для ведення бухгалтерського обліку використовує автоматизовану бухгалтерську програму «1С: Предприятие», яка тривалий період уже заборонена для використання підприємствами бізнесу в Україні. Тому ми запропонували, для використання програму «Business Automation Software Бухгалтерія», яка є готовим інструментом для вирішення всіх завдань, що стоять перед бухгалтерською службою підприємства.

9. Основними проблемними питаннями з обліку розрахунків за виплатами працівникам на досліджуваному підприємстві є не використання рахунків аналітичного обліку. Тому нами в роботі запропоновано перелік аналітичних рахунків з обліку розрахунків за виплатами працівникам. Складність організації аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам полягає у необхідності визначення пріоритетності видів виплат, ідентифікованих за певними ознаками з відповідним присвоєнням шифрів аналітичних рахунків і подальшим узгодженням прийнятності та відповідності аналітичних рахунків між порядками у структурі бухгалтерського рахунку.

10. Внутрішній контроль, це процес за допомогою якого, здійснюється постійний вплив на об'єкти через встановлення відхилень та корегування управлінських рішень задля приведення фактичного стану об'єктів до бажаного. На сьогодні на рівні законодавства України, організація внутрішнього контролю (аудиту) не врегульована на підприємствах приватного сектору економіки.

11. Податки є основним джерелом доходів для уряду та урядової адміністрації на всіх рівнях. Податки, створені за рахунок податків на майно, продажі, доходи та інші джерела, фінансують державні послуги та програми разом із державними фондами заробітної плати та незліченною кількістю інших речей.

12. На протязі тривалого періоду часу, одним із предметів дискусій науковців є питання які пов'язані із визначенням механізму оподаткування доходів фізичних осіб; ставок податку, що мають застосовуватися (прогресивна,

пропорційна, єдина); розміру неоподаткованого мінімуму; бази оподаткування; пільг, тощо. Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) є одним із системоутворюючих податків нашої держави, як на рівні держави, а особливо на рівні місцевих бюджетів територіальних громад.

За оперативною інформацією Державної Казначейської служби України в структурі надходжень місцевих бюджетів за перше півріччя 2022 року найбільшу питому вагу займає податок з доходів фізичних осіб. В структурі доходів загального фонду без трансфертів ПДФО складає – 66,7%, разом із трансфертами враховуючи загальний та спеціальний фонд – трохи більше 40,0%.

За офіційними даними Міністерства фінансів України частка податку на доходи фізичних осіб у Зведеному бюджеті України по роках становила: 2014 рік – 16,49%; 2017 рік – 18,26%; 2020 рік – 21,44%. Станом на 1 листопада 2022 року податок на доходи фізичних осіб у Зведеному бюджеті держави склав 19,86 відсотків.

13. Ми вважаємо за доцільне, замість податкової соціальної пільги для фізичних осіб запровадити прогресивні ставки податку, це дозволить не лише підтримати малозабезпечені верстви населення, а й сформувати середній клас в Україні. Крім того, так званий неоподатковуваний мінімум доходів громадян доцільно давно було трансформувати до рівня країн Європейського Союзу, більш адекватному українським реаліям.

14. Одним із напрямків удосконалення оподаткування доходів працівників є запропонований підхід, згідно з яким пропонується знизити розмір податку на фонд оплати праці, об'єднавши три податкові платежі. Тобто, замість трьох існуючих податків ввести єдину ставку податку в розмірі 20%, мова йде про заміну військового збору (1,5%), ЄСВ (22%) та ПДФО (18%). Єдина ставка податку у 20% дозволить оптимізувати податкові платежі, розвантажити роботодавців від податкового тягара, вивести заробітну плату з тіні.

15. На сьогодні в Україні фактичний податковий тягар значно нижчий від середньосвітового показника та показників окремих розвинених країн, оскільки віддача від системи оподаткування громадян досить низька. Оптимізація

оподаткування, це мова виключно про законні методи зменшення податкового тягаря, тобто це те що не заборонено законодавством.

Серед найбільш поширених методів, який використовується як схема оптимізації є метод економії на сплаті податків за працевлаштованих працівників, як суб'єктів господарювання на спрощеній системі оподаткування. Така схема особливо популярна на ринку ІТ-послуг, де практично не можливо розмежувати трудові і господарські відносини, це є ідеальним підґрунтям.

В той час сучасні бухгалтерські ІТ-технології дозволяють значно скоротити витрати як безпосередньо на адміністрування податку, так і для підприємства для визначення об'єкта оподаткування, бази, застосування пільг, інше.

Таким чином. можна зробити загальний висновок, що питання обліку , оподаткування та аудит розрахунків за виплатами працівникам були і залишаються в полі зору всіх зацікавлених сторін: держави, суб'єктів господарювання, громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверкина М.Ф., Гриценюк О.І. Особливості автоматизації обліку праці та заробітної плати. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 29. С. 113-117.
2. Гуцаленко Л. В., Білодон Д. Д. Прикладні програми для обліку розрахунків з оплати праці. *Ефективна економіка*. 2019. №10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_10_5
3. Дзярик А.С. Організаційні аспекти обліку розрахунків з оплати праці в малих підприємствах. *«Обліково-аналітичне забезпечення управління бізнес-процесами підприємства»*. Збірник тез. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція. (м. Херсон, 24-25 листопада 2021 р.)/ Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2021. С. 33-34.
4. Дзярик А. С. Напрями вдосконалення обліку і контролю праці та її оплати. *«Економічні стратегії в аспекті управлінського розвитку»*: збірник тез наукових робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 22 січня 2022 р.) / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». ЦЕДР, 2022. С.77-80.
5. Дутова Н.В., Лесік Є.С. Оподаткування доходів фізичних осіб в Україні: проблеми та вдосконалення на базі досвіду зарубіжних країн. *Економіка і організація управління*. 2019. №1(33). С. 43-52.
6. Довідники пільг. URL: <https://tax.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/dovidniki-/54005.html> (дата звернення 30.10.2022 року)
7. Івахненко С. В. Розроблення технологій безперервного контролю фінансово-облікової інформації. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2020. Т. 5. Вип. 1. С. 55-61.
8. Кононенко Л.В. Розвиток digital-технологій і бухгалтерський облік: проблеми та перспективи. *Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні виклики*: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної

інтернет-конференції (м. Полтава, 5–6 жовтня 2021 року). Полтава : ПУЕТ, 2021. С. 205-208.

9. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>

10. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 року №322-VIII (із змінами та доповненнями станом на 16 листопада 2022 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 16.11.2022 року).

11. Кузь В.І. Особливості побудови системи аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Випуск 55-2. С. 100-108.

12. Максимчук І. А., Сорока Л. М. Організація обліку розрахунків за виплатами працівникам підприємства: виклики пандемії COVID-19. *Економіка та держава*. 2021. № 8. С. 119-123.

13. Меліхова Т. О., Феофанова І. В., Магда Г. В. Удосконалення методики внутрішнього контролю утримань із заробітної плати та нарахувань на фонд оплати праці. *Економіка та держава*. 2019. №1. С. 89-94.

14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2019_ukr.pdf

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам: наказ Міністерства фінансів України від 28 жовтня 2003 рок №601 (у редакції наказу від 29 вересня 2020 року №588)./Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>

16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 року №318 (у редакції наказу від 29 вересня 2020 року №588)./Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

17. Орехова А. І., Дзярик А. С. Удосконалення обліку і контролю розрахунків за виплатами працівникам.// *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2022. №6. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-6-8061>

18. Очеретько Л. М., Хохлова І. А. Проблеми обліку та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам і шляхи їх вирішення. *Ефективна економіка*. 2018. №10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_10_52

19. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 року №851-IV./ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення:12.12.2021)

20. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року №996-XIV (у редакції Закону №2435-IX від 19 липня 2022 року). /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

21. Податковий Кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року №2755-VI (у редакції Закону №2747-IX)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

22. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків-фізичних осіб, і сум утриманого із них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків-фізичних осіб, і сум утриманого із них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску: наказ Міністерства фінансів України від 13 січні 2015 року №4 (в редакції наказу Міністерства фінансів України від 9 серпня 2022 року)./Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15#Text> (дата звернення 10.10.2022 року)

23. Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням: постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня

2001 року №1266 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26 червня 2015 року №439)./Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.10.2022 року)

24. Порядок подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»: постанова Правління Пенсійного фонду України від 25 листопада 2005 року №22-1 (у редакції постанови Пенсійного фонду України від 7 липня 2014 року №13-1)./Пенсійний фонд України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1566-05#Text> (дата звернення 13.10.2022 року).

25. Про затвердження Довідки про доходи: наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 27 серпня 2004 року №192 (у редакції наказу №591 від 5 червня 2015 року)./Міністерство праці та соціальної політики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1409-04#Text> (дата звернення 21.10.2022 року)

26. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про застосування: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року №291 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 26 травня 2022 року №148)./Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

27. Попова В.Д., Колотило Ю.І. Облік оплати праці: проблеми та напрями удосконалення облікового забезпечення управління персоналом. *Молодий вчений*./«Young Scientist». 2019. №10(74). С. 714-721.

28. Реформа трудових відносин: які переваги отримає бізнес від запровадження цифровізації? URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100025926-reforma-trudovikh-vidnosin-yaki-perevagi-otrimaye-biznes-vid-zaprovadzhennya-tsifrovizatsiyi>

29. Самусевич Я.В. Податкове планування та основи податкової оптимізації: навчальний посібник.//Я.В. Самусевич, А.В. Височина. Суми: Сумський державний університет. 2021. 344 с.

30. Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. №1353-р. /Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text>

31. Стандарти внутрішнього аудиту: наказ Міністерства фінансів України від 4 жовтня 2011 року №1247 (у редакції наказу від 14 серпня 2019 року №344). /<https://www.mof.gov.ua/uk>

32. Ужва А. М., Лобань К. Б. Удосконалення облікової політики в системі розрахунків за виплатами працівникам на підприємстві. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2017. №2. С. 196-199

33. Угрин В. Фіскальні та соціальні детермінанти оподаткування доходів фізичних осіб. *Західноукраїнський національний університет. Світ фінансів. Податки і фіскальна політика*. 2021. №1(66). С. 163-173.

34. Цал-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю. Статистично-облікове забезпечення оцінювання якості зайнятості персоналу на підприємстві за показником доданої вартості. *Бізнес Інформ*. 2019. №1. С. 358-363.

35. Шепелюк В. А., Буркова Л. А. Облік поточних виплат працівникам: протиріччя у національному та міжнародному стандартах. *Вчені записки університету «КРОК». Серія : Економіка*. 2021. Вип. 2. С. 53-62.

36. Яроцька Т. Р. Податок на доходи фізичних осіб: вітчизняні та іноземні антикризові заходи під час пандемії COVID-19. *НДІ фіскальної політики*. URL: <https://www.ndifp.com/1507/>.

37. Seligman E. R. A. The income tax: a study of the history, theory, and practice of income taxation at home and abroad. The Lawbook Exchange, Ltd. 1914. URL: <https://goo.gl/bUJuAfa>

38. Podolianchuk O.A. Accounting and information support of tax calculations. The scientific heritage. 2020. №51. P. 44-54.

39. Germany Rate of tax on personal income. URL: <https://tradingeconomics.com/germany/personal-income-tax-rate> (дата звернення: 11.09.2022 року)

40. International Scientific Journal «Internauka». Series: «Economic Sciences»: URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-6>

ДОДАТКИ